

ESSOMO 4

KATONDA N'OKUFA

4.1 OBUZAALIRANA BW'OMUNTU

Abantu abasinga obungi kirabika okufa oba obutonde bwaabwe bwennyini babirowoozako kitono nnyo. Obutekeebera buno buleeta obuteetegeera, olwo abantu ne kibaviiramu okugenda nga besalirawo nga bwe baagala. Waliwo obutakkiriza (yadde nga kuno tekulabika), nti obulamu bumpi, nti era essawa yonna okufa kutuuka ku baana b'ab'antu. “Obulamu bwammwe buli nga kiki? Buli ng’olufu, olulabika akaseera akatono, ne lulyoka luggwaawo” (Yakobo 4:14); kubanga kitugwanira okufa, era tulinga amazzi agayiise wansi agatayinza kuyooleka nate” (2Samwiri 14:14). “Enkya bali ng’omuddo ogumera, enkyu guloka, gumera; Akawungeezi nga gusaliddwa, era nga guwotose” (Zabbuli 90:5,6). Musa omusaja eyafangayo ennyo, kino yakimanya, era ne yegayirira Katonda nti “otuyigirize tubalenga bwe tutyo ennaku zaffe, tulyoke tufune omutima omugezigezi” (Zabbuli 90:12). Kale olw’okulaba nga ennaku zaffe ntono nnyo wano ku nsi, kitugwaniranga okufuna amagezi amatuufu era nga kye kintu ekisookerwako.

Okufa abantu buli 'omu akutegeera mu ngeri eyawukanye. Obuwangwa obumu bugenezzaako okufuula okufa n’ennyimbe nga ekimu ku bintu ebya bulijjo mu bulamu bwabwe, olw’okwegumya n’okukendeeza ku kiwuubaalo. Abasinga obungi ku abeyita Abakristayo bafundikira bagamba nti omuntu alina “emmeeme etefa” oba ekintu ekitafa mu ye, ekisigalawo ng’afudde, ekigenda eyo gye bagabira empeera enungi oba ekibonerezo. Okufa engeri gye kuli nti ke katyabaga akasingira ddala okunakuwaza omuntu, era ekizibu ssinzigu mu bulamu bwe, kiteekwa buteekwa okuba nti n’omuntu mu ndowooza ye akoze nnyo nnyo ekisoboka okukendeza ku bulumi bwakwo, kale bingi ebigenjiddwa ebikwata ku kufa ne ku buzaalirana bw’omuntu bwennyini. Naye nga bino byonna bulijjo, birina okugerageraanyizibwanga ku Baibuli, okusobola okufuna ekituufu kyennyni ku ssomo ekkulu lino. Kinajjukirwa nga okulimba okwasookera ddala okulambikiddwa mu Baibuli kwe kw’omusota mu lusuku Adeni. Okwogera kwa Katonda eri omuntu kwali nti: “Tolirema kufa” bw’olyonoona (Lub. 2:17), naye omusota ne gugamba nti: “okufa temulifa” (Lub. 3:4).

Ebigambo ebyali bikontanira ddala ne bya Katonda. Eky'okugeezako okusabulula ebikwata ku kufa, kifuukidde ddala nkola y'eddiini ezo ezitali ntuufu. Kyeraga bulungi naddala ku nsonga eno yennyini gye tuliko, nti enjigiriza enkyaaamu y'evaamu endala n'eyo n'evaamu endala. N'ekigenda bwe kityo. So ng'ate ku ludda olulala amazima amatono, nago g'avaamu gannaago, nga bwe tulaba mu 1Kol.15:13-17. Wano Pawulo agenda mazima ku mazima.

Okutegeera obutonde bwaffe bwennyini, kitwetagisa okulowooza ku ki Baibuli kyeyogera ku kutondebwa kw'omuntu. Ebyawandiikibwa bitegeerekeka bulungi ku nsonga eno, era singa tubitwala nga bwebiri tebitulekamu kakunkuna kona ku butonde bwaffe..“Mukama Katonda nabumba omuntu okuva mu nfuufu ey'ensi ... kubanga oli nfuufu ggwe, ne munfuufu mw'olidda” (Lub.2:7 ne 3:19). Wano eky'omuntu okubeeramu enkitu ekitafa tekyogerwako nakatono. Tewali katundu ke konna kalisigala nga kalamu ng'amaze okufa.

Waliwo essira elirabika mangu mu Baibuli ku mazima nti omuntu yakolebwa mu ttaka: “Ffe tuli bbumba” (Isaaya 64:8); “Omuntu ow'olubereberye wa ttaka” (1 Kol. 15:47); abantu “omusingi gwabwe guli mu nffuufu” (Yobu 4:19); “awo omuntu n'alyoka n'addayo mu nfuufu” (Yobu 34:14,15), Ibulayimu yakkiriza nti yali “nfuufu n'evvu” (Lub. 18:27). Amangu ddala nga bakajjemera ekiragiro kya Katonda; Adamu ne Kaawa: Katonda “n'agoba omuntu ... kaakano, aleme okugolola omukono gwe okunoga ku muti ogw'obulamu, okulya okuwangaalanga emirembe n'emirembe”(Lub. 3:24,22). Singa omuntu yali yatonderwamu ekyo ekitafa, kino kyandibadde tekyettagisa.

AKAKWAKULIZO K'OBUTAFA:

Obubaka bw'enjiri obudingaanamu bugamba nti omuntu ayinza okuzuula engeri ey'okufanamu obulamu obutaggwaawo n'obutafa ng'ayita mu mulimu gwa Kristo. Kino kye kika ky'obutafa kyokka Baibuli kye yogerako. Olwo ne kiba nti endowooza egamba nti omuntu wa kubonerezebwा ng'awulira emirembe n'emirembe ku lw'ebibi bye terina buwagizi mu Baibuli. Engeri yokka ey'okufanamu obutafa kwe kugondera ebiragiro bya Katonda, n'abo ababigondera balifuna obutafa – omugabo ogwa'batukirivu.

Ebitundu wamanga bino wansi, bukakafu obumala nti obutafa buno buliko akakwakulizo, so si kintu ekyatutonderwamu:-

- “Kristo eyaggyawo okufa n'amulisa obulamu n'obutazikirira olw'enjiri”.(2Tim.1:10, 1 Yok.1:2).

- “Bwe mutalya mubiri gwa mwana wa muntu ne munywa omusayi gwe, temulina bulamu mu mmwe (kwe kugamba obw’oluberera obutasobola kubavaako). Alya omubiri gwange, era n’anywa omusayo gwange, alina obulamu obutaggwaawo; nange ndimuzuukiriza ku lunaku olw’enkomerero” (Yok. 6:53,54). Ennyinyonnyola ya Kristo mu Yokaana essula 6 yonna, kuli nti ye mmere ey’obulamu, nti era okujjako okumukkiriza obulungi tewayinza kuberayo ssuubi lyona ery’obutafa (Yok. 6:47,50,51,57,58).
- “Katonda yatuwa (ffe abakkiriza) obulamu obutaggwaawo era obulamu obwo buli mu mwana we” (Yok. 5:11). Teyinza kubayo ssuubi ly’obutafa eri abo abatali “mu Kristo”. Mu Kristo mwokka obutafa mwe busobokera, “Ye mukulu w’obulamu obutaggwaawo” (Bik. 3:15) – “ensonga y’obulokozi obutaggwaawo eri abo bona abamuwlira” (Beb. 5:9). N’olw’ekyo abantu obutafa kyatandikira mu mulimu ogwa Kristo.
- Omukkiriza omutuufu anoonya obutafa, era kino kirimuweesa empeera ey’obulamu obutaggwaawo – ekintu ekitamutonderwamu (Bar. 2:7; 6:23; Yok. 10:28). Kubanga omubiri “oguvunda guno kigugwanira okwambala obutavunda, n’oguvunda guno okwambala obutafa” mu kudda kwa Kristo (1 Kol. 15:53). Bwe kityo obutafa kintu ekisuubizibwa, kye tutalina kati (1 Yok. 2:25).
- Bwe kiba nti Yesu teyazuukira, n’abo abafiira mu Ye “bandibuze” (1Kol.15:18). Ekitegeeza nti tebalina ‘emmeme ezitafa’ eza genda mu ggulu okugabana empeera nga bafudde.
- Katonda Ye yekka alina obutafa okuva edda n’edda (1 Tim. 6:16).

4.2. EMMEEEME

Okuva kw’ebyo bye tulabye, tekisoboka omuntu kuba nti omuntu alina “emmeeme etefa” oba ekintu kyonna ekitafa mu butonde bwe. Kati tugenda gugeezako gugolola okusoberwa eri ekigambo “emmeeme”.

Ekigambo eky’Olwebbulaniya n’eky’Oluyonaani ebyavvuunulwa nti “emmeeme” mu Baibuli era by’ebimu ebivvuunulwa nga:-

Omubiri	Omukka
Ekitonde	Omutima
Kirowoozo	Omuntu
Ye kennyini	Obulamu

N'olw'ekyo "Emmeeme" kitegeeza omuntu, omubiri oba nze. Emmeeme ye ggwe, oba ebyo byonna awamu ebikola omuntu. Kale y'ensonga Iwaki Baibuli zona ezakakyusibwa kaakano, tezikozesa nnyo kigambo kino "emmeeme", zikivvuunula nga 'ggwe' oba 'omuntu'. Ebisolo - Katonda bye yatonda byonna biyitibwa "ebyewalula ebirina obulamu ... ekirina obulamu" (Lub. 1:20,21). Ekigambo eky'Olwebbulaniya wano ekyakyusibwa "obulamu" ky'ekyo "Nafusi", era ekikyusibwa nga "emmeeme" awalala, eky'okulabirako mu Lub.2:7 "...omuntu n'afuuka omukka omulamu". Kale omuntu "y'emmeeme" oba "ekirina obulamu", nga era nazo ensolo bweziri "emmeeme" oba "ebirina obulamu". Enjawulo yokka eriwo wakati w'omuntu n'ensolo, ye y'okuba nti omuntu mugezi okuzisinga; yakolebwa mu kifaananyi kya Katonda (Lub. 1:26, laba Esomo 1:2), era abantu abalala bayitibwa okumanya Enjiri eyo omuli essuubi ery'obutafa mweribabikulirwa (2 Tim. 1:10). Naye nsonga enkulu akwata ku butonde bwaffe ne embeera ku kufa kwaffe, tewaliwo njawulo wakati w'omuntu n'ensolo.

"Ekyo ekituuka ku baana b'abantu kye kituuka ku nsolo; ekigambo kimu kibatuukako (wekkaanye essira ery'emirundi ebiri eryo); ng'eyo bw'efa, n'oyo bw'afa bwatyo; weewaawo, bona balina omukka gumu; so abantu tebaliiko bwe basinga nsolo Bonna bagenda mu kifo kimu; bona baava mu nfuufu, era bona badda mu nfuufu nate" (Mub. 3:20, 21). Omuwandiisi w'ekitabo ky'Omubulizi nga alungaamizibwa yasaba Katonda ayambe abantu okutegeera enkintu kino ekizibu nti: "bo bennyini bali ng'ensolo busolo"(Mub.3:18). Kale kisuubirwa ng'abantu bangi kibaziwalira okukiriza amazima gano bwe gati, mu butuufu, kiswaaza okumanya nti mu mbeera yaffe ey'obutonde tuli nsolo busolo. Ekitabo ky'omubulizi 3:18 kigamba nti Katonda agezesha abantu, balabe nga bo bennyini bali ng'ensolo obusolo, gamba ng'okulumwa enjala ne mu kukuma olulyo Iwaffe obutasaanawo ku nsi. Baibuli mu Mub.3:18 nti: Katonda agezesha abantu, balabe nga bo bennyini bali ng'ensolo busolo", ekitegeeza nti abo bona abeetowaaze ekimala ne batuukaana okubeera abantu be bennyini, bajja kulaba obutuufu bwa kyo, naye abo abakakanyavu tebamalako 'kugezesebwa'. Ebigambo ebiri mu Zab.39:5 n'ebyo mu Yer.10:23 biyamba nnyo okumanya ki omuntu ky'ali.

Ekimu ku ebyo ebintu ebikulu bye tumanyi kiri nti emibirri gyonna – mu butuufu "bitonde ebiram" – olutuuka bifia. "Emmeeme", n'olw'ekyo efa. Mu butuufu ku mirundi 754 ekigambo eky'Olwebbulaniya kino Nafusi gy'ekiri mu Baibuli, 652 ku gino ky'ogera ku mmeeme – okufa. Kale tekyewunyisa nti ekimu eky'okussatu ku ngeri ekigambo ekyakyusibwa nti 'emmeeme' mu Baibuli kyogera ku kufa n'okuzikirira okw'emmeeme. Ku

Iw'amazima nti ekigambo 'emmeeme' kikozesebwa mu engeri eno, kintu ekiraga nga emmeeme ezikirira ate efa.

- "Emmeeme ekola ekibi y'erifa" (Ez.18:4).
- Katonda asobola okuzikiriza emmeeme (Matayo 10:28). Laba ne Eze.22:27; Nge. 6:32; Leev. 23:30.
- "Emyoyo (emmeeme) gyonna egy'ali mu kibuga Kazoli; gy'attibwa n'ekitala (Yos. 11:11; geraageranya ne Yos. 10:30 – 39).
- "...buli mwoyo (mmeeme) omulamu ne gufa (Kub. 16:3; geraageranya ne Zab. 78:50).
- Ekigambo eky'Olwebbulaniya nafusi ekyakyusibwa nti: "emmeeme" ate kimala ne kikyusibwa nga "omulambo mu kitabo kyo Kubal.9:6. "Tewali muntu asobola kuziyiza emmeeme ye kulaba kufa" (Zabbuli 89:48).
- Emirundi mingi etteeka lya Musa lyalagiranga nti; "emmeeme yonna etegonderenga erimu ku mateeka enettibwanga (laba Kubal 15:27-31).
- Ennyiriri zona ezogera ku mmeeme okutugibwa oba okusendebwa, ziba n'amakulu, bwe kitegerekka nti emmeeme esobola okufa (Nge. 18:7; 22:25; Yobu 7:15).
- "Tewali ayinza kuwonya mmeeme ye okufa" (Zab. 22:29).ba emmeemebwe okuba ekiweebwayo olw'ekibi" (Isa. 53:10,12).
- "Kristo yafuka obulamu bwe okutuusa ku kufa, obulamu oba (emmeeme) bwe okuba ekiweebwayo olw'ekibi" (Isa. 53:10,12).

Eky'okuba nti ekigambo "mmeeme" kitegeeza omuntu oba omubiri so si kintu ekitafa munda mu ffe, kyeyolekera mu nnyiriri zino wammanga.

- "Omusaayi gw'emmeeme z'abaavu" (Yeremiya 2:34).
- "Oba ng'omuntu (ekigambo kiri emmeeme mu Baibuli ez'asooka) yenna ayonoona ng'awulira eddobozi ery'okulayiza... (Eby'Abaleevi 5:1-4). Buli wali 'omuntu' ekigambo ekyakyusibwa okuva mu Baibuli ez'asooka kiri "emmeeme".
- Weebaze Mukama, "ggwe emmeeme yange... byonna ebiri munda yange...ggwe mmeeme yange...akkusa akamwa ko ebirungi (Zab. 103:1,2,5).

"Kubanga buli ayagala okulukola obulamu (ekigambo kino kiri emmeeme) bwe alibubuza; na buli alibuza obulamu (emmeeme) bwe ku lwange ... alibulokola" (Makko 8:35). Kino bukakafu obumala nti emmeeme tekitegeeza nti waliwo ekiri mu muntu, nga sigalawo ku

bwakyo omuntu ne bw'afa. Kale tulina okuwaayo obulamu bwaffe (emmeeme zaffe) nga Mukama waffe Yesu bwe yakola ku musalaba, eyafuka obulamu bwe(emmeeme) okutuuka okufa(Is.53:12).

4.3 OMWOYO GW'OMUNTU

Waliwo okutabulwatabulwa mu birowooza by'abantu nkumu wakati w'emmeeme n'omwoyo. Kino kiri bwe kiti olw'okuba nti mu nnimi ezimu mu kukyusibwa kwa Baibuli, ekigambo 'emmeeme' n'omwoyo byonna bivunnulwa ekintu kimu. "Emmeeme" ekitegeeza omuntu yenna nga bwe yatondebwa, awalala kiyinza okutegeeza omwoyo. Kyokka, waliwo enjawulo mu makulu wakati w'omwoyo n'emmeeme mu nkozesza yaabyo mu Baibuli; emmeeme n'omwoyo biyinza okwawulwamu (Beb. 4:12).

Ebigambo eby'Olwebbulaniya n'Oluyonaani (Ruach ne Pneuma) ebitegeeza "omwoyo" awalala bikyusibwa mu ngeri zino:-

Obulamu	Omwoyo
Ekirowoozo	Embuyaga
Omukka	

Twayize ku kigambo 'omwoyo' mu ssomo 2:1. Katonda akozesa mwoyo we okubesaawo ebitonde bye, byonna nga mwe muli n'omuntu. N'olw'ekyo Omwoyo wa Katonda ali mu muntu ge mmaanyi ag'obulamu bwe. "Omubiri awatali mwoyo, guba nga gufudde" (Yakobo 2:26). (Katonda yafuuwa mu nnyindo (z'Adamu) omukka ogw'obulamu (omwoyo) omuntu n'afuuka omukka omulamu' Lub. 2:7). Yobu ayogera ku "mwoyo gwa Katonda" nga guli "mu nnyindo zange" (Yobu 27:3 ger ne Is.2:22). N'olw'ekyo omwoyo ogw'obulamu ogutulimu gutuweebwa mu kuzaalibwa, era gutuberamu ebbanga ly'obulamu bwaffe lyonna. Omwoyo gwa Katonda ogwo bwegugibwa ku kintu ekiramu kyonna, kiffirawo – omwoyo gwe gutambuza obulamu. "Bw'akungaanyiza omwoyo gwe n'omukka gwe; byonna ebirina omubiri birizikirira wamu abantu n'ebadda mu nfuufu. Kale oba olina okutegeera, wulira kino" (Yobu 34:14-16).

Katonda bwamala okutujako omwoyo gwe mu kufa, si mubiri gwokka gwe gufa, naye n'okutegeera kwaffe kwonna kuba kukomye. Kino Dawudi olw'okukimanya kyamuleetera okwesiga Katonda mu kifo eky'ebitonde ebinafu ng'omuntu. Zabbuli 146:3-5.

"Temwesinganga balangira, newakubadde omwana w'omuntu, omutali buyambi bwonna. Omukka gwe gumuvaamu, n'adda mu ttaka lye (ettaka lyetwavaamu); ku lunaku olwo ebirowoozo bye ne bibula". Alina omukisa oyo alina Katonda wa Yakobo okuba omubeezi we".

Mu kufa, 'enfuufu edda mu ttaka nga bwe yali, Omukka (omwoyo) gwe ne gudda eri Katonda eyagugaba" (Mub.12:7). Okusooka twalaze nti Katonda ali buli wantu wonna ng'ayita mu mwoyo gwe. Amakulu nti "Katonda mwoyo"(Yok.4:24). Bwe tufa tussa 'ogw'enkomerero' amakulu nti omwoyo gwa Katonda ogutuberamu gutugibwako; ne gwetabula mu gwa Katonda ogutotwetoloode wonna wonna; bwe gutyo mu kufa "omwoyo ne gudda eri Katonda".

Olw'okuba omwoyo gwa Katonda gwe gubesaawo ebitonde byonna, engeri eno ey'okufa n'ebisolo n'abyo gye biyitamu. Abantu n'ensolo balina omwoyo gumu, oba ekyo ekitambuza obulamu bwabwe kimu. "Ekyo ekituuka ku baana b'abantu kye kituuka ku nsolo ... ng'eyo bw'efa ensolo n'oyo bw'afa omuntu; weewaawo balina omukka gumu, so abantu tebaliiko bwe basinga nsolo"(Mub3:19). Omuwandiisi w`ekitabo ekyo yeyongerayo ng'agamba nti tewali amanyi omwoyo gw'abantu oba ogw'ensolo wa awategerekeka obulungi w'egigenda.(Mub.3 :21). Ennyinnyola eno ku bantu n'ensolo, ku kufa okufaanagana, erabika okutegeeza eyo ey'abantu n'ensolo biri ebyalina omwoyo ogumu ogw'obulamu okuva eri Katonda (Lub.2:7; 7:15), bwe byazikirizibwa n'okufa okumu okw'amataba: "Buli nnyama etambula ku nsi, n'efa, ekibuuka, n'ente, n'ensolo na buli ekyewalula ku nsi, na buli muntu yenna; byonna ebyalimu omukka ogw'omwoyo ogw'obulamu mu nnyindo zaabyo mu byonna ebyali mu lukalu ne bif"(Lub.7 :21-23). Mu kugereesa, wetegereze engeri Zabbuli 90 :5 gyefaanaganya okufa n'amataba. Ekyawandiikibwa mu kitabo eky'olubereberye essula 7 kiraga bulungi nti mu bisinga obukulu, omuntu ali mu ssa lyelimu "n'ennyama zonna ... na byonna ebiram". Kino kiri bwekityo lwa kuba nti alina omwoyo ogw'obulamu mu ye nga byo bwe ziri.

Abamu bagamba nti olw'amazima nti Katonda yatufuwamu omukka gwe ogw'obulamu kitegeeza nti mu butonde tuzaalirwamu obutafa. Kino si bwe kiri. Ku lw'amazima nti Katonda yafuuwa mu Adamu omwoyo/ amaanyi ag'obulamu: kyategeeza nga Adamu bwe yafuuka omukka omulamu; naye amazima gano gazulibwa mu kitabo eky'Abakkolinso ekisooka essula 15 : 45 nga obukakafu nti Adamu yali omuntu afa; yali mukka omulamu, ekintu ekiramu, naye yali ng'afa ng'ogeraageranyiza n'obutafa bwa Mukama waffe Yesu.

4.4 OKUFA BUTAWULIRIRAMU DDALA

Okuva ku ebyo byetwakayiga ku mmeeme n'omwoyo, ekidirira kyandibadde nti omuntu ng'afudde aba takyawulirira ddala. Naye ebikolwa by'abo ab'ali bakwatibwako ebya Katonda, abijukira (Malaki 3:16; Kub. 20:12; Beb. 6:10), mu Baibuli temuli kyonna kiraga nti bwe tumala okufa tusigalamu akawulira. Kino tekiwakanyizibwako olw'obungi bw'ebyawandiikibwa ebikikwatako nga bino:

- “Omukka gwe (omuntu) gumuvaamu, n'adda mu ttaka lye; ku lunaku olwo ebirowoozo bye ne bibula” (Zab. 146:4).
- “Abafu tebaliko kye bamanyi ... okwagala kwabwe kwenkana n'okukyawa n'obuggyabwabwe okuzikirira kaakano (Mub. 9:56).
- “Tewali kumanya newakubadde amagezi mu magombe gy'ogenda” (Mub.9:10) – tewaliyo kutegeera kale n'obutawulira.
- Yobu ayogera mu kufa aliba: “... ng'atabangawo” (Yobu 10:18,19); okufa yakulaba ng'obutamanyira ddala biriwo, obutawulira n'obutaberawo nga bwe twali nga tetunnazaalibwa..
- Ng'ensolo bwe zifa n'omuntu bw'atyo naye (Mub. 3:18); oba omuntu taffira ddala era ng'abeera awantu ng'awulira, kale n'ensolo nazo bwe zirina okuba, so ng'ate ebyawandiikibwa ne bannasayansi kukyo tebanyega.
- Katonda “ajjukira nga tuli nfuufu. Omuntu ennaku ze ziri ng'omuddo; ng'ekimuli eky'omu nsiko bw'ayera bw'atyo ... ne kiba nga kigenze, n'ekifo kyakyo tekirikimanya nate” (Zab. 103:14-16).

Kubanga okufa butawulirira ddala, n'eri abatuukuvu nabo, okirabira mu ngeri abaddu ba Katonda gyebadingaanamu emirundi mingi okumusaba basobole okwongerwako emyaka ku bulamu bwabwe, kubanga bakitegeera nti olufa kiba tekikyasoboka kutendereza n'okugulumiza Mukama nate; kubanga okufa mbeera ey'obutawulirira ddala nate. Yezekiya mu (Isa. 38:17-19) ne Dawudi mu (Zab.6:4,5; 30:9; 39:13, 115:17) bye by'okulabirako ebirungi eri ensonga eno. Emirundi mingi okufa kwogerwako ng'okwebaka, oba okuwumulo eri abalungi n'ababi (Yobu 3:11,13,17; Dan. 12:13).

Tufunnye obukakafu obumala obutwogeza n'obuvumu nti endowooza y'abatuukuvu okugenda mu kifo eky'okwesiima n'okufuna empeera mu ggulu amangu ddalaan nga bakafa, tesangibwa mu Baibuli. Enjigiriza entuufu ku kufa n'obutonde obw'omuntu atuwa amagezi

n'emirembe. Ate oba okulumwa ennaku n'obulumi eri omuntu mu bulamu buno, emagombe ky'ekifo ekikwerabiza binno byonna. Eri abo abatamanyi Katonda byayagala, embeera eyo ey'obutawulira yadde okutegeera ebyo ebigena mu maaso eribaberako emirembe n'emirembe. Emirembe egy'obulamu buno tegiridamu gyebali nate, nebitatuukirira mu bulamu buno tebiribawo. Essuubi omutali n'okutya n'embeera ey'okutya kw'omuntu tebiriddamu kulabika oba okubatiisa nate.

Mu kuyiga Baibuli, waliwo enkola ey'amazima erina okuvumbulwa, naye eky'ennaku, waliwo n'enkola enkyamu mu ndowooza ey'abannaddiini, olw'obutafaayo nnyo ku biri mu Baibuli. Omuntu obutafaayo nnyo n'obunanfusi nga tafirayo ddala ku ekyo ekibaawo mu kufa, kyamuletera okulowooza nti alina 'emmeeme etefa'. Awo nno bwe kimala okukirizibwa nti emmeeme ng'eno weeri mu muntu, kiba nate kikwetagisa okulowooza nti erina weteekwa okugenda oluvannyuma olw'okufa. Kino kyaletewo endowooza nti oba olyawo mu kufa wateekwa okubawo enjawulo wakati w'abo abatuukuvu n'ababi. Okusobola okukiriziganya na kino, ne kiretera okusalawo nti wateekwa okubawo ekifo 'eky'emmeeme ennungi(emyoyo) we zigenda' ekiyitibwa eggulu ate n'ekyo eky'emmeeme(emyoyo) embi ekiyitibwa 'omuliro oba Ggeyeena'. Tumaze okulaga nti "emmeeme etefa" mu Baibuli tekirimu. Obukyamu obulala obuli mu ndowooza eyo bwe tugenda okutunalamu kaakati.

- Nti empeera ey'onulamu bwaffe olufa ng'etuweebwa mu ngeri y'emmeeme etefa', eyo .
- Nti okwawulibwamu wakati w'abantu abalungi n'ababi olufa nga kibaawo.
- Nti empeera y'abatuukirivu kwe kugenda mu ggulu.
- Nti oba nga buli omu ku ffe alina 'emmeeme etefa', kale buli omu alina okugenda mu ggulu oba mu muliro (ggeyeena).
- Nti 'emmeeme embi' zirigenda mu kifo eky'okubonererezamu ekiyitibwa omuliro (ggeyeena).

Ekigendererwa ky'ekyo ekitukibwako kyaffe, sikuwakanya kwokka; bwe tulowooza ku nsonga ezo zonna wagulu mu bujuvu, tusuubira nti tujja kuwa eby'amazima ebyogerwako mu Baibuli ebikulu ennyo ebisanye okuwa ekifaananyi ekituufu kyennyini ku bikwata ku mbeera y'obutonde bw'omuntu.

4.5 OKUZUUKIRA

Baibuli ekissaako essira nti empeera ey'abatuukirivu eribawo mu kuzuukira, ku madda ga Kristo (1Bas.4:16). Kristo kyalisookerako okukola kwe kuzuukiza abafu abategeera ebya Katonda (laba essomo 4.8); ekiriddirirwa kwe kusala omusango. Bwe kiba nti omuntu lw'eyafa 'emmeeme' (omwoyo) yagenda mu ggulu, okuzuukira kwandbadde tekwetagisa. Pawulo yagamba nti oba ng'abafu tebazuukizibwa, amaanyi gaffe mu kukolerera ebya Katonda kuba kutakabanira bwerere (1Kol.15:32). Mu butuufu yandyogedde bwatyo singa yali amanyi nti naye empeera ye; ya 'mmeeme' ye kugenda mu ggulu olufa? Ekiitegeeza nti yali amanyi nti okuzuukira okw'omubiri kye kika ky'empeera ye kyokka. Kristo atuzzaamu amaanyi n'essuubi nti tusobolenga okusasulwa kw'abetowaaza kati kulibaawo mu "kuzuukira"(Luk.14:14)

Mu kudda kwe, Kristo "alikyusa emibirini eminifu, gisobole okubeera nga ogwo ogugwe ogw'ekitiibwa" (Baf.3:20,21). Nga kati bwalina omubiri, gwennyini ogutambuzibwa mwoyo mu kifo eky'omusaayi, bwe tutyo naffe tuligabana empeera bw'etyo. Abo abaafa ne bavunda ne bafuuka nfuufu "balizuukuka era ne bayimba" (Isa.26:19). Ku lunaku lw'okusalirako omusango tulifuna empeera okusinziira ku bwe tweyisangamu nga tuli mu mubiri (2Kol.5:10). Abo abennyumiriza mu massanyu kaakati kukusa omubiri gwokka balisigala n'omubbiri gwabwe ogufa, oglivunda ne guddayo mu nfuufu; so ng'abo abageezako mu bulamu bwabwe okuwangula endowooza ey'omubiri nga bakola eby'omwoyo "balikungula mu mwoyo obulamu obutaggwaawo"(Bag.6:8) mu ngeri ey'omubiri ogujjudde mwoyo.

Ate waliwo obujjulizi obumala nti empeera ay'abatuukirivu eribaweebwa ngeri ya mubiri. Kino bwe tukikiriza mangu, awo nno obukulu bw'okuzuukira buba bweraga bwokka. Emubiri gwaffe guno ogwa kaakano mu kufa gusanawo; kale bwe kiba nga mu mubiri mwe tulirabira obulamu obutaggwaawo n'obutafa, olwo kiba nti okufa, mbeera omuntu gy'abaamu nga tawulira, okutuusa omubiri gwaffe lwe gulitondebwa obuggyaa nate ne gulyoka guweebwa ekikula kya Katonda.

Abakkolinso ekisooka essula 15 yonna, eyogera ku bikwata ku kuzuukira mu bujuvu, oganyulwamu nnyo bw'ogisoma n'obwegendereza. 1 Kol.15:35 – 44 ennyonnyola engeri ensigo gyesimbibwa oluvannyuma n'evayo mu ttakka Katonda agiwe omubiri, n'abafu bwe batyo balizuukira okuweebwa ekirabo ky'omubiri. Nga Kristo bwe yazuukizibwa okuva mu magombe omubiri gwe ogufa ne gufuulibwa ogufatafa, n'abakkiriza abatuufu bwe batyo

baligabana empeera ye(Baf.3:21). Mu kubatizibwa twetaba mu kufa n'okuzuukira kwa Kristo, nga tulaga okukkiriza kwaffe, nti naffe tuligabana ku ekkyo kye yafuna olw'okuzuukira kwe(Bar.6: 3 – 5). Bwe twenyigira mu kubonabona naye kwe yayitamu kaakano, tuligabana ku kirabo kye: "Bulijo nga tutambula nga tulina mu mubiri okuttibwa kwa Yesu, era n'obulamu bwa Yesu bulyoke bulabisibwenga mu mubiri gwaffe"(2 Kol.4:10). "Oyo eyazuukiza Kristo Yesu mu bafu, era n'emibirgyammwe egifa aligifuula emiramku bw'omwoyo gwe atuula mu mmwe"(Bar.8:11). Olw'essuubi lino, kale tulindirira "okununulibwa kw'omubiri gwaffe" (Bar.8:23), nga gufuulibwa ogutafa.

Essuubi lino ery'empeera oy'omubiri gwennyini, abantu ba Katonda balimanya kuva dda. Ibulayimu ye yennyini yasuubizibwa nti, alisikira ensi ye Kanaani emirembe n'emirembe, yonna nga bweyali yonna(Lub.13:17; laba essomo 3.4). Okukiririza kwe mu bisuubizo ebyo ate kwamwetagisa era nti mu ngeri emu oba endala, mu biro eby'omu maaso, guulizibwa obuggyga, ne gufuulibwa ogutafa, olwo ekisuubizo kituukirire.

Yobu yalaga bulungi okumanya kwe nti wadde ng'omubiri gwe gulibwa envunu mu magombe, weewaawo mu mubiri nate alifuna omugabo gwe: "Omununuzi wange mulamu, era ku nkomerero ng'aliyimirira ku nsi: era mu ddiba ly'omubiri gwange ndiraba Katonda, Gwe ndiraba nze mmwene n'amaso gange galimutunuulira so si mulala: emmeeme yange newakubadde emaliddwawo, munda yange" (Yobu 19:25 – 27). Isaaya naye yali asuubira bwatyo "omulambo gwange gulizuukira" (Isaaya 26 : 19).

Ebigambo bwe bityo bisangibwa mu byawandiikibwa ku kufa kwa Lazaaro mukwano gwa Yesu. Mu kifo eky'okukubagiza bannyina Lazaaro nti emmeeme(omwoyo gwe) ye engenze mu ggulu, Mukama Yesu yayogera ku lunaku lwa kuzuukira nti: "Yesu n'amugamba nti mwannyoko ajja kuzuukira" Naye okuddamu okwa Maliza amangu ddala kulaga engeri abakristayo abasooka gye bali bamanyimu eby'okuzuukira:- "Maliza n'amudamu n'amaanyi nti alizuukira ku kuzuukira kw'olunaku olw'enkomerero". (Yok. 11:23, 24). Era bwatyo nga Yobu, n'ono okufa yali takutegeera ng'ekkubo erigenda mu kw'essima mu ggulu, wabula yali alindirira okuzuukira "ku lunaku olw'enkomerero". Mukama yasuubiza nti: "Buli eyawulira Kitange n'ayiga nange ndimuzuukiza ku lunaku olw'enkomerero" (Yok. 6:44, 45).

4.6. OMUSANGO

Ensomesa eya Baibuli ku by'omusango ky'ekimu ku bintu ebikulu eby'okukkiriza okumu (Bik.24 :25; Beb. 6: 2). Buli kiseera ebyawandiikibwa byogera “ku lunaku lw'omusango” (okugeza nga 2Peet. 2:9; 3:7, 1Yok.4 :17; Yuda 6), ekiseera ekyo abo bona abafuna okutegezeebwa kwa Katonda lwe balifunirako empeera yaabwe. Bonna kibagwaniranga “okuyimirira mu maaso g'entebe ey'emisango eya Katonda” (Bar. 14 : 10), “Ffena kitugwanira okulabisibwa Kristo w'aliscalira emisango; buli muntu aweebwe bye yakola mu mubiri, nga bwe yakola, oba birungi oba bibi” (2 Kol.5 :10).

Okwolesebwa kwa Danyeri okukwata ku madda ga Kristo ag'okubiri, kw'alimu entebe eno ey'emisango (Dan.7:9 – 14). Engero za Yesu ziyambako okukirambulula. Olwa Talanta lufaananyiriza ne mukama w'abaddu eyakomawo n'abayita okulaba engeri gye baakozesaamu ssente zeyabalekera(Mat.25:14– 29). Olugero olw'abavubi lufaananyirizibwa okuyitibwa okwe Njiri n'ekiragala kye basuula mu nnyanja ne kikungaanya abantu bangi nnyo aba buli kika; abantu abatuzibwa wansi (geraageranya kino n'okw'oku ntebe y'emisango) n'ebawulamu eby'enyanja ebirungi ku ebyo ebibi (Mat.13:47–49). Amakulu geraga gokka nti: “ ku nkomerero y'ensi bamalayika balijja, balyawulamu abantu ababi mu batuukirivu”

Okuva kw'ebyo bye tulabye, kiba kirungi okulowooza nti, nga Mukama waffe amaze okudda, n'okuzuukiza abafa, walibawo ekifo awalikungaanyizibwa abo bona abayitibwa olw'enjiri mu bbanga eggere, okusisinkana Kristo. Balyeyogerako awo nalyoka asalawo oba basanidde okufuna ekirabo eky'okuba mu bwakabaka oba nedda. Wano we wokka abatuukirivu we balifunira empeera yaabwe. Bino byonna biri mu lugero lw'endiga n'embuzi: “Omwana w'omuntu alijira mu kitiiibwa kye, ne bamalayika be abatukuvu bona, awo n'alyoka atuula ku ntebe ye ey'ekitiibwa (entebe ya Dawudi mu Yerusalaemi, Lukka 1 : 32, 33): awo abantu ne balyoka bakungaanira wamu mu maaso ge (kwe kugamba abantu ab'amawanga gonna, geraageranya kino ne Matayo 28: 19): naye alibaawulamu ng'omusumba bw'ayawulamu endiga n'embuzi: Endiga aliziteeka ku mukono gwe ogwa ddyo, naye embuzi ku mukono ogwa kkono. Awo Kabaka aligamba abali ku mukono gwe ogwa ddyo nti mujje, mmwe Kitange be yawa omukisa, musikire obwakabaka obwabateekerwateekerwa okuva ku kutonda ensi”(Mat.25 : 31 –34).

Okusikira obwakabaka bwa Katonda, n'okufuna ebyasuubizibwa Ibulayimu ku bwo, y'empeera ey'abatuukirivu. Ate kino kiribawo ng'okulamula kuwedde, okulibeerawo ku madda ga Kristo. N'olw'ekyo kizibu okufuna eky'asuubizibwa eky'omubiri ogutafa nga Kristo tannakomawo; kale tufundikira nti okuva ku kufa kw'omuntu okutuuka ku mazuukira, omukkiriza taba na kawuliramu konna.

Nkola ya Baibuli gyedinggaanamu nti Kristo bwa komawo, awo empeera eribaweebwa – so si nga tannaba kudda.

- “Era omusumba omukulu (Yesu) bw'alirabisibwa, muliweebwa engule ey'ekitiibwa etewotoka” (1 Peetero 5:4 geregeranya ne 1:13).
- “Yesu Kristo alisalira omusango abalamu n'abafu, era n'olw'okulabika kwe n'obwakabaka bwe ... Engule ey'obutuukirivu, mukama waffe gy'alimpeera ku lunaku luli, ng'asala emisango egy'ensonga” (2 Tim 4:1, 8).
- Ku madda ga Masiya mu nnaku ez'oluvannyuma, “bangi ku abo abeebaka mu nfuufu ey'okunsi balizuukuka, abamu eri obulamu obutaggwaawo, n'abamu eri ensonyi n'okunyoomebwa okutaggwaawo” (Danyeri 12:2).
- Kristo bw'alijja okusala emisango, “abo abali mu ntaana . . . baliwulira eddoboozi lye ne bavaamu; abo abaakolanga ebirungi balizuukirira obulamu; n'abo abaakolanga ebitassana balizuukirira omusango” (Yok. 5:25-29).
- “Nze (Yesu) njija mangu; n'empeera yange eri nange, okusasula buli muntu ng'omulimu gwe bwe gul” (Kub 22:12). Tetugenda mu ggulu okufuna mpeera – Kristo agituletera okuva mu ggulu.

Yesu okutuletera empeera kitegeeza nti yatutegekerwa eyo mu ggulu, naye aligituletera ku madda ge ag'okubiri ku nsi; “obusika” bwaffe obw'ensi eyasuubizibwa Ibulayimu mu ngeri eyo buterekeddwa mu ggulu ku Iwammwe, abakuumibwa amaanyi ga Katonda olw'okukkiriza okufuna obulokozi obweteseteese okubikkulibwa ku biro eby'enkomerero Kristo mwaliddira (1Peet.1:4,5). Empeera yaffe nkakafu nnyo gyobeera yamala dda okutuweebwa; ebisuubizo bya Katonda by'amazima y'ensonga Iwaki ayogera ku ebyo ebitannabeerawo ng'ebiriwo (Bar.4:17).

Nga bwe kiri nti empeera yakugabirwa ku lunaku olw'omusango Iwokka nga Kristo akomyewo, kiba kitegeeza nti abatuukirivu n'ababi olifa bagenda mu kifo kimu, magombe.

Tewali kwawulwamu wakati waabwe kukolebwa nga bafudde. Wamanga bukakafu obutuufu ku nsonga eno.

- Yonasaani yali mutuukirivu naye nga Sawulo mwonoonyi, kyokka “mu kufa kwabwe tebayawulwamu” (2 Sam.1:23).
- Sawulo Yonasaani ne Samwiri bona bwe bafa bagenda mu kifo kimu (1 Sam 28:19).
- Ibulayimu omutuukirivu “n’atwalibwa eri abantu be” bwe yafa: jjukira banno baali basinza bifaananyi (Lub.25:8; Yoswa 24:2).
- Abagezigezi n’abasirusiru ekibatukako kimu – kufa (Mub.2:15,16).

Bino byonna bikontana n’ebyo ebyogerwa ‘Obukristaayo’ obututumufu. Ensomesa yaabwo nti abatuukirivu olufa nga bagenda mu ggulu eyonoona obwetavu bw’okuzuukira n’okusala omusango. So nga tulabye nti bino by’ebintu ebikulu ebyetagisa mu nteekateeka ya Katonda ey’obulokozi era bwe kityo ne mu bubaka bwe Njiri. Endowooza ey’etutumu ennyo egamba nti omuntu omutuukirivu olufa afunirawo empeera ye ey’okugenda mu ggulu, n’enkeera omulala bw’afa nga naye bw’atyo, n’ekiba nti buli omu lwafa lw’agenderako mu ggulu! Endowooza eno ekontanira ddala n’ensomesa eya Baibuli nti abatuukirivu bona balifunira wamu empeera, mu kiseera ky’ekimu.

- Endiga zakwawulibwa ku mbuzi emu ku emu, ku ntebe y’omusango. Olumala okusalirwa omusango, Kristo aligamba endiga eziri ku mukono gwe ogwa ddyo nti: “Mujje, mmwe Kitange be yawa omukisa, musikire obwakabaka obwabateekerwateekerwa okuva ku kutonda ensi” (Mat.25:34). Kale endiga zonna zirisikira obwakabaka mu kiseera ky’ekimu ekyo (geraageranya ne 1Kol.15:52)..
- Ku “makungula” aga kudda kwa Kristo n’okusala omusango, abo bona abakolereranga mu mulimu gwe Njiri “balisanyukira wamu” (Yok.4:35,36 geraageranya ne Mat.13:39).
- Kub.11:18 lunnyonyola: “entuuko ez’okusaliramu omusango gw’abafu” ng’ekiseera Katonda mwaliweera abaddu be empeera abaddu bo . . . bannaabbi n’abatuukuvu . . . abo abatya erinnya Lyo”. Kwe kugamba abakkiriza awamu bona.
- Beb.11 ssula erimu olukalala olw’abamu ku bantu abatuukirivu ab’omu Ndagaano Enkadde. Olunnyiriri 13 lugamba nti: “Abo bona bafiira mu kukkiriza, nga tebaweedera ebyasuubizibwa”, ebyakolebwa eri Ibulayimu ku bulokozi okuyita mu kuyingira mu bwakabaka bwa Katonda (Beb.11:8 – 12). Olwo n’ekiba nti bwe bafa, abantu bano tebagenda mu ggulu buli omu mu kiseera kye okufuna empeera.

Ensonga Iwaki, etuweereddwa mu lunnyiriri olwa 39, n'olwa 40: "Tebafuuna ebyasuubizibwa: Katonda bwe yatulabira edda ffe ekisinga obulungi, bo baleme okutuukirizibwa ffe nga tetuliiwo". Okulwaawo okuweebwa empeera eyabasuubizibwa ky'ali kityo kubanga nteekateeka ya Katonda abeesigwa bona "okutuukirizibwa" awamu, bbanga limu. Kino kiribeerawo ku lunaku olw'omusango, nga Kristo akomyewo.

4.7 EKIFO EKY'EMPEERA: GGULU OBA NSI?

Ng'ojeeko ensonga ezo wagulu, oyo yenna muli akyawulira nti mu ggulu so ssi nsi yelibeera obwakabaka bwa Katonda, kiba kimwetagisa okunnyonyola n'ensonga zino wamanga.

- "Essala ya Mukama waffe" esaba obwakabaka bwa Katonda bujje (ekitegeeza Kristo akomewo), olwo Katonda byayagala bikolebwe mu nsi nga bwe kiri mu ggulu kaakano (Mat.6:10) N'olw'ekyo tubeera tusaba obwakabaka bujje ku nsi. Kya nnaku nti abantu bangi bamala gatula ebigambo ebyo ate eno bwe bakkiriza nti obwakabaka bwa Katonda webuli kaakano mu ggulu, era nti yo ensi egenda kusanyizibwawo.
- "Balina omukisa abateefu mu mwoyo: kubanga balisikira ensi" (Mat..5:5) – so kino tekigamba nti ... 'emyoyo (emmeeme) gyabwe girigenda mu ggulu'. Era ebyo by'ebigambo byennyini mu Zabbuli 37, eno yonna ekatiriza nti mpeera ey'abatuukirivu ya kubeera ku nsi. Ekifo kyennyini ababi mwe beeyagaliranga mu bintu eby'ekiseera obuseera, abatuukirivu nabo mwe balisasulirwa obulamu obutaggwaawo, era ne basikira ensi eno yennyini ababi gye b'ali befuze(Zab.37:34,35). "Abateefu balisikira ensi ... kubanga abaweebwa omukisa gwe balisikira ensi ... abatuukirivu balisikira ensi banaagibeerangamu emirembe gyonna" (Zab.37:11,22, 29).
- "Dawudi ... yafa n'aziikibwa n'amalalo ge gali waffe ne kaakano . . . Dawudi teyalinnya mu ggulu" (Bik.2:29,34). Era Peetero yannyonnyola nti essuubi lye ly'ali okuzuukira mu bafu nga Kristo akomyewo (Bik.2:22 – 36).
- Ensi ky'ekisaawe Katonda mwakolaganira n'abantu: " Eggulu, lye ggulu lya Mukama; naye ensi yagiwa abaana b'abantu" (Zab.115:16).
- Kub.5:9,10 ziwa ekifaananyi ku ngeri abatuukirivu gye balyogeramu nga Kristo abakkiriza wali ku ntebe ye ey'omusango: " (Kristo) atufuudde eri Katonda waffe obwakabaka era bakabona; era abafuga ku nsi". Ekifaananyi kino eky'okufugira mu

bwakabaka bwa Katonda ku nsi kijawo endowooza eri nti 'tulyesiimira' eyo mu ggulu.

- Obunnabbi bwa Danyeri mu ssula 2 ne 7 bwogera ku ngeri eby'obufuzi bw'ensi gye biritambulamu, oluvannyuma nebiddirirwa obwakabaka bwa Katonda nga Kristo akomyewo. Ettwale lyo obwakabaka buno liriba “ wansi w'eggulu lyonna”, era “ bulifuga ensi yonna” (Dan.7:27; 2:35 geraageranya n'olunny.44).

Obwakabaka buno obutaliggwaawo “buliweebwa abantu abatukuvu b'Oyo ali waggulu ennyo”(Dan.7:27); kale empeera yabwe bwe bulamu obutaggwaawo mu bwakabaka buno obugenda okubeera ku nsi, wansi w'eggulu.

4.8 OBUVUNANYIZIBWA ERI KATONDA

Singa omuntu mu butonde yalina 'emmeme etefa' kino wamanga kyandibadde kitegeezza nti waliwo w'erina okugenda – ekifo eky'okwesiima oba eky'okubonerezebwamu. Kino kiba kitegeezza nti buli omu avunanyizibwa eri Katonda. Naye mu kugeraageranya, tulaze engeri Baibuli gy'esomesa nti omuntu mu butonde bwe, ali ng'ensolo, taliimu butafa. Kyokka, abantu abamu baweebwa omukisa ogw'obulamu obutaggwaawo mu bwakabaka bwa Katonda. Kale kirabika nti si buli omu eyabaddeko ku nsi kuno nti alizuukizibwa; ng'ensolo omuntu aba mulamu ate ekiseera bwe kituuka n'afa, avunda nadda mu nfuufu. Kyokka olw'okuba nti walibawo omusango, abamu nga gubasalirwa okubasinga ate abalala ne baweebwa obulamu obutaggwaawo, kye tuva tufundikira nga tugamba nti walibaawo ekika ky'abantu, abalizuukirira okulamulibwa ne baweebwa empeera.

Omuntu okuzuukira oba obutazuukizibwa kisinziira ku kubeera nti ovunanyizibwa ku kulamulibwa.. Okulamulwa kwaffe kulisinziira ku ngeri gye twanyikiriranga mu kigambo kya Katonda. Kristo yannyonnyola nti: “Agaana nze, n'atakkiriza bigambo byange, alina amusalira omusango; ekigambo kye nnayogera kye kirimusalira omusango ku lunaku olw'enkomerero”(Yok.12:48). Abo abali tebannamanya kigambo kya Katonda oba abatakitegeera, kale ne batafuna mukisa kukikkiriza oba okukigaana, tebaliba na bwetaavu bwa kulamulibwa.. “Abo bona abayoononanga awatali mateeka: era balibula awatali mateeka: era bona abayoononanga nga balina amateeka, balisalirwa omusango n'amateeka”(Bar.2:12). Kale abo abatamanya Katonda by'ayagala balizikirira ng'ensolo; so ng'abo abamenya amateeka ga Katonda mu bugenderevu kiryetaagisa okubalamula, n'olw'ekyo balina okuzuukizibwa okulaba omusango.

Mu maaso ga Katonda “ekibi tekibalibwa awataba mateeka”, “ekibi kwe kwonoona amateeka ga Katonda”, kubanga “amateeka ge gamanyisa ekibi”(Bar.5:13; 1Yok3:4; Bar.3:20). Obutamanya mateeka ga Katonda nga bwe gabikkuliddwa mu kigambo kye, “ekibi tekibalibwa” ku muntu, n’olw’ekyo tebalizuukizibwa yadde okusalirwa omusango. Abo abatamanyi kigambo kya Katonda, balisigala nga bafu, ng’era ensolo n’omuddo, kubanga tulaba nti byonna biri mu mbeera emu eyo. “Omuntu ... atategeera, ali ng’ensolo ezikirira”(Zab.49:20). “Bateeekerwawo magombe ng’ensolo” (Zab.49:14).

Okumanya engeri ya Katonda kye kitufuula okuvunanyizibwa gy’ali olw’ebikolwa byaffe olwo ne kitwetagisa okuzuukira n’okulabikako mu maaso g’entebe y’omusango. Kale kisaana kitegerekereke nti abatuukirivu oba ababatize si be bokka abalizuukizibwa, naye n’abo bona abavunanyizibwa eri Katonda ku lw’ensonga nti bamumanya. Guno mulamwa oguddibwamu mu byawandiikibwa buli kiseera.

- Yok.15:22 kiraga nti okumanya ekigambo kya Katonda kituletera obuvunanyizibwa: “Singa sajja ne njogera nabo, tebandibadde na kibi; naye kaakano tebalina kya kuwoza olw’ekibi kyabwe”. Bar.1:20 – 21 wagamba nti okutegeera Katonda kuletera abantu “obutaba na kyakwekwaasa”.
- “Buli (muntu) eyawulira Kitange n’ayiga, ajja gyendi ndimuzuukiza ku lunaku olw’enkomerero”(Yok.6:44,45).
- Endowooza ya Mukama wali ku ntebe y’omusango kwabo ab’omulembe ogwasooka abamugaana eriba nti: “Abalabe bange abatayagala rze kubafuga, mubaleete(okuva mu magombe) wano mubattire mu maaso gange”(Luk.19:27).
- Buli ataliwulira bigambo byange ... ndimulanga ekyo”(Ma.18:19).
- Katonda tatunuulira bikolwa by’abo abatamumanyi. Naye abo abamumanyi, abatunuulira era abasuubiramu okwanukula (Bik.17:30).
- Ku lunaku olusembayo olu’okusalirako ensi omusango, “galiba amawanga agaatiagondera Katonda” agaalalisalirwa omusango (Mikka 5:15 NRSV). Okuwulira, kwabwe kyotta ne baatagondera Kigambo kya Katonda kwe kulisinziira okubunerezebwka kwabwe.
- Olwokuba Berusazza yamanya nti ateekwa okugondera obukulu obwa Katonda, naye n’atafaayo, kyeyava abonerezebwka (Dan.5:22).
- “N’omuddu oyo eyamanya Mukama we kye yayagala, n’atategeka n’atuusa kye yayagala, alikubwa mingi, naye ataamanya n’akola ebisaanidde okumukubya, alikubwa mitono; na buli eyaweebwa ebingi, alinoonyezebwako bingi; n’oyo gwe

baateresa gwe ebingi gwe balisinga okubuuza ebingi”(Lukka 12:47,48).- Katonda talisingawo?

- “Kale amanya okukola obulungi n’atakola, kye kibi eri oyo” (Yakobo 4:17).
- Obuvunanyizibwa bwa Isiraeri obw’enjawulo eri Katonda bwava ku Katonda kubabikkulira ebyo ebimukwatako (Amosi 3:2). “Nze ndibateekerawo ekitala, nammwe mwena mulikutama okuttibwa: kubanga bwe nnayita temwayitaba; bwe nnayogera temwawulira; naye ne mukola ekyali ekibi mu maaso gange ne mulonda ekyo kye ssaasanyukira” (Isa.65:12).
- Olw’ensomesa eno kubuvunanyizibwa, egamba nti: “kubanga kyandibadde kirungi gye bali (abo abava ku Katonda) singa tebaategera kkubo lya butuukirivu, okusinga, bwe bamala okulitegeera, okudda ennyuma okuleka ekiragiro ekituukuvu kye baweebwa” (2 Peet.2:21). Ebitundu ebirala ku nsonga eno mulimu: (Yok.9:41;3:19 ;1Tim1:13; Kos.4:14; Ma.1:39).

Okumanya Katonda ky’ekituletera okuvunanyizibwa ensonga Ze zonna era ne kituleteera okuyimirira mu maaso g’entebe ey’omusango, kitegeeza nti abo abatalina kumanya okwo, tebazuukizibwa, anti okubalamula tekyetagisa, kubanga obutamanya bwabwe bubafula “okuba ng’ensolo ezizikirira” (Zab.49:20). Waliwo bingi ebimala okulaga nti si bona ab’ali babaddeko ku nsi nti balizuukira.

- Ab’omu Babulooni eky’edda “balirema okuzuukuka” olufa kubanga baali tebamanyi Katonda omutuufu (Yer.51:39; Isa.43:17).
- Isaaya y’ezzamu amaanyi bw’ati: “Ai Mukama Katonda waffe, abaami abalala awali Ggwe baatufuganga; . . . Bafudde, tebaliba balamu; bazikiridde, tebalizuukira . . . n’obuza okujjukirwa kwabwe kwonna” (Isa.26:13,14). Wekkaanye essira ery'emirundi essatu nti “tebaliba balamu (nate)”. . . “tebalizuukira”. . . “bazikiridde”, “n’obuza okujjukirwa kwabwe kwonna”. Ate bw’obageraageranya ne Isiraeri, ye yali amaanyi Katonda omutuufu: “Abantu bo (Isiraeri) abafu baliba balamu; wamu n’omulambo gwange girizuukira”(Isa.26:19).
- Nga twogera ku bantu ba Isiraeri, tutegeeezbwa nti: Kristo bw’alikomawo, “bangi ku beebasse mu nfuufu ey’oku nsi balizuukuka, abalala balizuukirira obulamu obutaggwaawo n’abalala eri okunnakuwala”(Dan.12:2). Kale kiri nti “bangi” ku Bayudaaya so si bona, abalizuukizibwa lwa kuvunanyizibwa ku bya Katonda nga abalonde be. Abamu ku bo abaliba nga tebamanyidde ddala Katonda wabwe

omulamu “tebaliba balamu, era tebalizuukira”, kubanga tebasobola kunoonya “kigambo kya Mukama”(Amosi 8:12,14).

KAAKATI TUMAZE OKUYIGA NTI

- Okumanya ekigambo kya Katonda kutuleetera obuvunanyizibwa gy’ali.
- Abo bokka abalina abavunanyizibwa be balizuukira n’okusalirwa omusango.
- Abo abatamnyi Katonda omulamu bo balisigala nga bafu ng’ensolo.

Bino byetutseeko ne kyebitegeeza bigonglobaliza ddala amalala g’abantu n’ebyo bo byebandyagadde okukiririzamu: Okwemuluggunya kwaffe eri enkola za Katonda mu nsongazion kukyaamu ddala: “Ggwe omuntu gwe ani awakana ne Katonda?” (Bar. 9:20). Tuyinza akukiriza obutategeera, naye si ku vunaana Katonda nti si mwenkanya oba obutali butuukirivu atatyagala oba omukyamu mu ngeri yonna ekiretawo endowooza embi eya Katonda kitaffe ow’obuyinza bwonna, omutonzi ayisa ebitonde bye mu ngeri etexi nnungi ate mu butali bwenkanya.

N’ekisembayo, kisaana kitegeerekeke nti abantu nkumu olutegeera enkola eno ey’obuvunanyizibwa eri Katonda, muli tebegomba kumanya bisingawo si kulwa nga nabo bafuna obuvunaanyizibwa obwo n’okusalirwa omusango. So nga bambi abantu ng’abo baba baamala dda okubufuna anti: okumanya ekigambo kya Katonda kw’abaleteera okumanya eky’amazima nti Katonda mu bulamu bwabwe akola era ng’ekyo ky’amala dda okubateerawo enkolagana ne Katonda. Kirina okujjukirwanga nti “Katonda kwagala”, “tayagala n’omu kubula”, era yawaayo omwana we omu yekka, nti buli amukkiriza aleme okuzikirira, naye afune obulamu obutaggwaawo” (1Yok. 4:8; 2 Peet. 3:9; Yok. 3:16). Katonda atwagala kubeera mu bwakabaka bwe.

Ekitiibwa n’omukisa bwe bityo birina okubeerako obuvunanyizibwa. Kyokka nga tebugendereddwa kutukaluubiriza, bwe tuba nga ddala twagala Katonda, twanditegeredde ddala nti ekirabo kye eky’obulokozi si mpeera ya mirimu, wabula ye ku lulwe, y’engeri gy’ayolessamu okusiima abaana be abamukkiriza ng’abawa obulamu obutaggwaawo obw’essanyu.

Nga bwe tusemberera okumanya n’okuwulira okuyita kwa Katonda mu kigambo kye, tujja kukitegeera nti bwe tutambula mu bibiina eby’abantu Katonda atutunulira mu ngeri ey’enjawulo ng’ayagala okulaba obubonero bwaffe eri okwagala kwe gye tuli, naye talindirira

nti tumale okuggwa olw'obutatukiriza buvunanyizibwa bwaffe.Tali tujjako liiso lye; nafe tetusobola kwejjako kumanya kwaffe olwo tukole eby'omubiri bye gwagala. Wabula tusaana okusanyukiranga mu kwagala kwa Katonda n'engeri gy'atuli okumpi, era tunoonyenga n'okweyongera okumanya, so awatali kumutegeera ko katono kwokka. Okwagala kwaffe n'okwegomba okumanya ebya Katonda, era n'okukoopa eneyisa ye, kye kintu ekyandibadde nga kisookera ddala.

4.9 AMAGOMBE

Ekimanyiddwa ennyo ku magombe kwe kuba nti ky'ekifo "emmeeme (emyoyo) gy'aboononyi ezitafa" mwe zibonerezebwa olufa, oba ekifo omubonerezebwa ngo okusalirwa omusango kuwedde. Naye ffe tukakasa Baibuli esomesa nti amagombe y'entaana ekifo abantu bona gye bagenda olufa.

E BY'OKULABIRAKO

- “Ababi … basirikenga mu magombe”(Zab.31:17)
- “Katonda alinunula emmeeme yange mu maanyi ag'emagombe”(Zab.49:15) kino kitegeeza nti emmeeme oba omubiri gwa Dawudi gulizuukira okuva emagombe.

Endowooza egamba nti emagombe kifo kya kubonererezamu ababi era mwe batasobola kutoloka tekwatagana na bino nti; omuntu omutuukirivu asobola okugenda emagombe naye n'avaayo nate. Koseya 13:14 kino akikakasa: “Ndibanunula (abantu ba Katonda) eri amanyi ag'amagombe ndibagabula okuva eri okufa”. Kino nate kijjulizibwa mu 1 Kol.15:55 n'ekikozesebwu ku kuzuukira nga Kristo akomyewo. Mu ngeri y'emu okwolesebwu okw'okuzuukira (laba essomo 5:5), “n'okufa n'amagombe ne bireeta abafu abaalimu” (Kub.20:13). Wetegereze enkwanaganya ey'okufa, n'amagombe (laba Zab.6:5).

Ebigambo bya Kaana mu 1Sam.2:6 binnyonnyofu bulungi: “Katonda atta n'alamya: aserengesa mu magombe n'alinnisa okuvaayo”.

Olw'okuba nti 'amagombe ye 'ntaana', kisuubirwa nti abatuukirivu balirokolebwa okugavaamu nga bazuukizibwa okufuna obulamu obutaggwaawo. Kale kyangu okugenda e magombe(entaana) naye oluvannyuma n'ovaamu ng'ozuukizibwa. Eky'okulabirako ekisingayo ky'ekya Kristo, oyo “teyalekebwa mu magombe so nga n'omubiri gwe tegwavunda” (Bik.2:31) kubanga yazuukizibwa. Wetegereze enkwanaganya 'y'emmeeme ya

Kristo 'n'omubiri gwe. Nti "omubiri gwe tegwalekebwa mu magombe" kino kitegeeza nti yaliyoko okumala akabanga, keeko ak'ennaku essatu ezo, omubiri gwe ze gw'amala mu ntaana. Kuba Kristo y'agenda e magombe, bwe bukakafu obumala nti si kifo ky'ababi bokka.

Abantu abalungi n'ababi wamu bagenda emagombe: kwe kugamba entaana. Kale Yesu "bamuziikira wamu n'ababi" (Isa.53:9). Awamu na kino, waliwo eby'okulabirako ebirala abatuukirivu okugenda e magombe. Yakobo agamba nti " ndikka emagombe awali omwana wange nga nkyakaaba" (Lub.37:35).

Eri emu ku nkola za Katonda nti ekibonerezo eky'ekibi kufa (Bar.6:23; 8:13; Yak.1:15). Amebegako twalaze nti okufa mbeera ey'obutawulirira ddala. Ekibi kireeta okuzikirira ddala, naye si kubonabonyezebwa kwa luberera (Mat. 21:41; 22:7; Mak.12:9; Yak.4:12), kufaanana ddala okw'abantu abo abazikirizibwa amataba (Luk. 17:27,29) era kufaanana Abaisiraeri abafiira mu ddungu (1Kol.10:10). Ku mirundi gino ebiri ababi b'afa so tekigambibwa nti babonabonyezebwa ennaku zaabwe zonna. Kale kiba kizibu okuba nti abantu ababi babonerezebwa bawulira era nga baluma obugigi emirembe n'emirembe.

Ate tulabye nga Katonda tababalira kibi abo abatamanyi kigambo kye (Bar.5:13). Abo abali bwe batyo balisignalira ddala nga bafu. Abo abamanya Katonda byayagala balizuukirira okusalirwa omusango Kristo bwalikomawo. Singa mu bano musangibwamu ababi, balisalirwa ogw'okufa, kubanga kuno kwe kusalirwa okw'abo ababi. N'olw'ekyo nga bamaze okuyimirira mu maaso ag'entebe y'omusango eya Kristo, balibonerezebwa ne bafa nate ,basigale nga bafu emirembe gyonna. Kuno kwe kuliba "okufa okw'okubiri", okwogerwako mu Kub.2:11; 20:6. Abantu bano baliba baafa olwasooka, okwo okw'okutabaamu kawulira konna. Balizuukizibwa ne balamulwa nga Kristo akomyewo, olwo ne babonerezebwa n'okufa okw'omulundi ogw'okubiri, ng'okufaanankoko okwasooka, na kuno kulibeera kufa kwa butawuliriramu ddala. Kuno kuliba kwa mirembe n'emirembe.

Ge makulu nti ekibonerezo eky'ebibi kya 'luberera', kubanga tewaliba kkomo ku kufa kwabwe. Okusigala ng'oli mufu ennaku zonna kibonerezo ekitaggwaawo. Eky'okulabirako nga Baibuli eyogera mu ngeri eno kisangibwa mu Ma.11:14. Ekyawandiikibwa kino kyogera ku ngeri Katonda gye yazikirizamu egghe lya Falaawo omulundi gumu mu nnyanja Emmyufu ng'eky'oluberera era ekikyagenda mu maaso. Kubanga egghe eryo lyennyini teryaddamu kulumba Isiraeri: "Yabakulukusizaako amazzi ag'Enyanja Emmyufu bwe baali nga bagoberera yabazikiriza okutuusa leero".

Olumu ku ngero za Yesu olukwata ku kudda kwe n'omusango Iwogera ku babi 'okuttibwa' mu maaso ge (Lukka 19:27). Kino tekikwatagana na katono n'endowooza eyo egamba nti ababi babeerawo nga bawulira mu kubonerezebwa emirembe gyonna. Mu buli ngeri okubonerezebwa okufaanananako na kuno kuba tekutegerekka bulungi – okw'emirembe n'emirembe ku Iw'ebikolwa eby'emyaka 70 oli gye yamala ku nsi. Katonda tasanyukira kubonereza babi; kale kisuubirwa nti talibabigika kubonerezabwa bw'atyo emirembe n'emirembe (Ezek.18:23, 32; 33:11 geraageranya ne 2Peet.3:9).

Obukristaayo obwabula, emirundi mingi amagombe bagogerako ng'omuliro n'okubonabona. Kino kikontanira ddala n'ensomesa ya Baibuli ku magombe. "Bateekerwaho magombe ng'ekisibo: okufa kunaabeeranga omusumba waabwe" (Zab.49:14) kino kiba kitegeeza nti emagombe kifo kiteefu. Newakubadde nga omubiri (emmeeme) gwa Kristo gwalekebwa mu magombe, tegwavunda (Bik.2:31). Kino kyandibadde tekisoboka singa kyali nti amgombe kifo ekirimu omuliro. Ez..32:26–30 ziwa ekifaananyi ku balwanyi b'amawanga egetolodde Israeri, okwebaka mu ntaana zaabwe. "Abazira abafudde(mu lutalo) . . . abasse mu magombe nga balina ebyokulwanyisa n'ebitala byabwe nga biteekeddwa ku mitwe gyabwe . . . bagalamidde . . . wamu n'abo abakka mu bunnya". Kino kiraga akalombolombo k'okuziika abalwanyi n'ebiyokulwanyisa byabwe, nga biteekeddwa ku mitwe gyabwe. Ate nga kino kifaananyi "ky'amagombe" - entaana. Abasajja ab'amanyi abagalamidde mu magombe (kwe ku gamba mu ntaana zaabwe) nga tebannyega, tekiwigira n'endowooza nti amagombe kifo kya muliro. Ebintu ebikwatikako (gamba ng'ebitala), bigenda mu magombe g'egamu n'abantu, ekitegeeza amagombe si kisaawe kya kubonerezebwamu myoyo. Kale Peetero yabulira omusajja omubi nti: "Efeeza yo ezikirire naawe"(Bik.8:20).

Ekyawandiikibwa ku Yona n'ebyo bye yalabako, kikontanira ddala na kino. Bwe yamiribwa nga mulamu eky'ennyanja ekineene, "Yona n'asaba Mukama Katonda we mu lubuto olw'ekyennyanja: ng'ayogera nti naakabirira Mukama ... mu lubuto Iw'emagombe nakoowoola"(Yona.2:1,2). Kino kikwanaganya "olubuto Iw'emagombe" n'olw'eky'ennyanja. Olubuto Iw'ekyennyanja Iw'ali "kifo ekibiike" eraago ge makulu g'ekigambo kiri ekyakyusibwamu nti amagombe. Ekituufu kiri nti kino tekyali kifo kya muliro, era Yona "yaava mu lubuto Iw'emagombe" ekyennyanja bwe kyamusesema. Ekikolwa kino kyali kisonze ku kuzuukira kwa Kristo okuva emagombe - (laba Mat.12:40).

EKIFAANANYI KY'OMULIRO

Kyokka, emirundi mingi Baibuli ekozesza ekifaananyi eky'omuliro ogutaggwaawo okusobola okulaga obusungu bwa Mukama eri ekibi, obulimuletera okuzikiririza ddala omwonoonyi mntaana. Sodomu kyabonerezebwa "n'omuliro ogutaggwaawo" (Yuda olunnyiriri 7), kwe kugamba kyazikiririzibwa ddala olw'okwonoona kw'abo abali bakituulamu. Leero ekibuga ekyo kyasanyizibwawo ne kibulira mu nnyanja ey'Omunyyo, tewali ngeri yonna nti kiri mu muliro kaakano, ekyetagisa bwe tuba tuli bakutegeera "omuliro ogutaggwaawo", nga gweegwo gwennyini. Mu ngeri y'emu Katonda yatisatisa okuzikiriza Yerusaalemi n'obusungu bw'omuliro ogutaggwaawo, olw'ebibi bya Isiraeri: "Kale ndikumira omuliro mu miryango gyakyo, era gulyokya amayumba ag' e Yerusaalemi, so tegulizikira" (Yer. 17:27). Olw'okuba nti Yerusaalemi obunnabbi bukyogerako ng'ekibuga ekikulu eky'obwakabaka bwa Katonda (Isa.2:2– 4; Zab.48:2), Katonda teyategeeza bino tubitwale nga bwe bisomebwa. Ennyumba zonna ennene mu Yisiraeri zayokyebwa omuliro(2Bassek.25: 9), naye omuliro oggwo teggwasilirawo ddala, nnaku zonna. Omuliro kabonero akategeeza obusungu oba ekibonerezo kya Katonda eri ekibi, naye obusungu bwe si bwaluberera (Yer.3:12). Omuliro gwokya ekintu ne kifuuka evvu; era tukimanyi nti empeera y'ekibi kwe kufa okudda mu nfuufu. Oba olyawo eno y'ensonga Iwaki gukozesebwa ng'ekifaananyi eky'okubonereza ekibi.

Mu ngeri y'emu Katonda yabonereza ensi ya Edomu "n'omuliro ogutazikira ekiro n'emisana, gunaanyookanga ennaku zonna: emirembe n'emirembe awo ng'ezise ... n'ekiwwugulu n'ebinyonyi be banaatuulanga omwo ... n'amaggwa gaalimera mu mayumba gaayo" (Isaaya 34:9-15). Olw'okuba nti ensolo n'emiti biribeera mu nsi eno eya Edomu eyazikirizibwa, enjogera ey'omuliro ogutaggwaawo eteekwa okuba nga etegeeza obusungu bwa Mukama n'okuzzikiririza ddala kwe ekitundu, so si kugitwala nga bweri.

Ebigambo eky'Olwebbulaniya n'Oluyonaaani ebyakyusibwa nti "ennaku zonna" bitegeeza "eri omulembe". Naye emirundi emirala amakulu gasigala nga geego gennyini, eky'okulabirako omulembe ogw'obwakabaka, naye si kiseera kyonna. Is. 32:14,15 kyakulabirako: "Ekibuga eky'abantu kiriba kifulukwa; olusozi n'ekigo ekirengererwako biriba mpuku ennaku zonna ... Okutuusa omwoyo lwe guli tufukibwako"; Eno y'engeri emu gy'osobola okutegeeramu 'obutaggwaawo' obw'omuliro ogutazikira.

Emirundi n'emirundi obusungu bwa Mukama eri ebibi bya Yerusaalemi ne Yisiraeri bufaananyizibwa n'omuliro; "obusungu bwange n'ekiruyi kyange birifukibwa ku kifo kino

(Yerusaalemi) ... ” Era bulibubuuuka so tebulizikizibwa” (Yer.7:20) ebyokulabirako ebirala mwe muli Kung 4:11 ne 2Bassek 22 :17)

Omuliro era gweekuusa ku Katonda okusala omusango ogw'ekibi, na ddala ku madda ga Kristo: “ kubanga, laba, olunaku lujja, lwokya ng'ekikoomi, n'abamalala bonna n'abo bonna abakola obubi baliba bisasiro; awo olunaku olujja lulibookera ddala, bw'oyogera Mukama W'eggye, obutabalekerawo kikolo newankubadde ettabi”(Malaki 4 : 1). Ebisasiro oba omubiri gw'omuntu, bwe byokyebwa, biddayo mu nfuufu. Kizibu nnyo ekintu kyonna, na ddala omubiri gw'omuntu, okwokebwa emirembe gyonna. N'olw'ekyo enjogera “ey'omuliro ogw'ennaku zonna” tesobola kuba nga ekitegeereza ddala okubonerezebwa okutaggwaawo. Omuliro tegusobola kusigala nga gwaaka ennaku zonna bwe waba nga tewali kya kwookya. Kisaana kyetegerezebwe nga “amagombe” “g'asuulibwa mu nnyanja ey'omuliro”(Kub.20:14). Kino kiraga nti amgombe si ky'ekimu ne “ennyanja ey'omuliro); kano kabonero akalaga okuzikiririza ddala. Mu ngeri ey'akabonero ey'ekitabo ky'Okubikkulirwa, tugambibwa nti amagombe gaalizikirizibwa ddala, kubanga waliba tewakyali kufa nate.

GEYEENA:

Mu ndagaano empya mulimu ebigambo bibiri eby'Oluyonaani ebyakyusibwamu 'amagombe'. 'Geyeena' linnya ery'ekifo kya kasasiro eky'ali wabweru wa Yerusalem, awaayokerwanga ebisasiro eby'ekibuga byonna. Ebifo nga kino awokerwa ebisasiro bisangibwa kumpi mu buli bibuga ebikyakulakulana. Nga bwe liri linnya lya kifo, lyandisigadde Ggeyeena' mu kifo ky'okulikyusa nti 'emagombe'. Mu lulimi olw'Aramaika 'Ggeyeena' ky'ekimu ne 'Kinomi' eky'Olwebbulaniya. Kino kifo eky'ali okumpi ne Yerusaalemi (Yoswa 15:8), mu biseera bya Yesu, ekifo kino kye kyayiibwangamu ebisasiro by'ekibuga. Emirambo egy'abakozi b'ebibi gyasulibwanga mu muliro ogutazikira ogwali nga gwokya kasasiro oyo, kale Ggeyeena ne kafuuka akabonero akalaga okuzikiririra ddala n'okuganibwa.

Nate ensoga enku lu wano eri nti ebyo byonna ebyasuulibwanga mu muliro ogwo tebyasigalangawo mirembe gyonna – emibri gyasiriranga n'egifuuka enfuufu nate. “Kubanga Katonda waffe gwe muliro ogwokya” (Beb.12:29) ne ku lunaku lw'omusango omuliro gw'obusungu bwa Mukama eri ekibi gulyokya ababi okuzikirizibwa. Mu biseera eby'okulamula ebyayita, nga Katonda alamula abantu be Yisiraeri n'omukono gwa Bababulooni, Ggeyeena yajjulanga emirambo gy'ababi (Yer.7:32,33).

Ku lw'obumanyi bwe, Mukama waffe Yesu bwe yali akozesa ekigambo “Ggeyena”, yagatta wamu endowooza zonna eziri mu Ndagaano Enkadde. Yateeranga okugamba nti abo

abaliganibwa mu maaso g'entebe y'omusango ng'akomyeewo; baligenda mu Ggeyenna (ekitegeeza e magombe), mu muliro ogutazikira; eyo envunyu yaabwe gye tefiira" (Makko 9:43;44). Ggeyena kirabika yafumintirizisa Abayudaaya ku ky'okuganibwa n'okuzikirizibwa kw'omubiri, ate era tulabye nti omuliro ogutaggwaawo njogera etegeeza obusungu bwa Katonda ku kibi n'okuzikirizibwa kw'ababi mu kufa. Okunokolayo nti "envunyu yaabwe gy'e tefiira" eranayo emu ku njogera ezitegeeza okuzikiriza ddala – tekikkirizika nti eyinza okubaayo envunyu zennyini nnyini ezitalifa. Eky'okuba nti Ggeyeena kifo awaabonerezebwanga ababi mu bantu ba Katonda, kyongera okulaga ensonga Iwaki Kristo yakozesanga ekifaananyi kya Gyeena eyo.

OBUKKIRIZA MU KUKOLA 10: OKUTEGEERA OKUFA NG'EKIZZAMU AMAANYI

Waliwo abantu abaddirira abo ab'ali bamanyiddwa nga 'Platonists' abalaga akabi akali mu kukkirizza mu mmeeme etefa. Bannyonyola nti olw'okuba nti omubiri n'emmeeme byawukanidde ddala buli kimu ku kinnakyo, n'olwekyo empisa embi ez'omubiri tezikyusa muntu wa munda. So nga kasita tumanya ng'ekigambo eky'Oluyudaaya 'nephesh' ky'ekimu ekyakyusibwa 'emmeeme' 'n'omubiri' byombi, kiba kaati ng'ebikolwa byaffe eby'omubiri tosobola ku byawula ku 'mmeeme' yaffe oba obulamu bwaffe. Baibuli ekwata ku kufa era n'etukkirizisa. Okulowooza ku kufa kwo gwe kennyini, era nti okufa butawulirira ddala, kitegeka bulungi endowooza. Kikendeeza ku kuwaya n'okuyogaana n'ebyo ebibuzaabuza ebirowoozo byaffe ne kituzza ku nsongaa enkulu ezigasa. Wadde nga eddiini nnyingi ezirabika nga nkyaamu era zisobeddwa ku nsongaa nnyingi, kyokka zitegeerera ddala bulungi nga buli omu okufumitiiriza ku kufa kitundu kikulu eri okukyusibwa kw'omuntu. Kiki ekyandibaddewo singa ofa olwa leero . . . ? Amagombe go gandifaananye gatya. . . Bino by'ebimu ku bibuuzzo bye tusobola okuganyulwamu bwe tubirowoozako, kasita tutegeera enjigiriza ya Baibuli ey'amazima ku mbeera y'okufa n'essuubi ery'okuzuukira.

OBUVUNANYIZIBWA

Nga mu kiseera kyaffe, ebiwandiikibwa n'ebirowoozo ku Baibuli bigezezaako okukendeza okunyomerera okufa. Ate ng'okufa kutunulirwa nga bwe kuli mu Ndagaano Enkadde n'Empya zombi. Yobu 18:14 okufa ekuyita "kabaka w'ebitiisa"; Pawulo ayogera ku kufa ng'omulabe omukulu asembayo (1 Kol. 15:26). Obulamu bwabwe bwonna buvaamu obuntu "olw'okutya okufa". Okumanya okufa nga bwe kuli kututekamu obumalirivu n'okulowooza ennyo ku bulamu bw'omuntu n'okola ennyo, okukuumira obweesige bwaffe mu Katonda

ng'ekikulu, n'okukolera mu mwoyo omulungi byonna bikulu. Kino tukiraba mu bantu abannafa; naye eri abo abamanyidde ddala amazima ga Baibuli ku kufa tusaanye okubaawo bwe tuti ekiseera kyonna, era nga tusanyukanga nti twanunulibwa mu kufa. Kubanga tetulina mmeeme etafa kumpi ekyusibwa n'etuyingizibwamu omulundi omulala, emmeeme/obulamu yatuweebwa Katonda. Mu lugero olw'omuggaga omusirusiru, Mukama agamba ku lunaku olw'okufa kwe, emmeeme yo "banaagikuggyako" (Luk. 12:20). Ewigambo eky'Oluyonaani "okuggyako" amakulu gaakyo kwe 'kusaba bakuddizze'. Olw'amazima nti tulina obulamu [emmeeme] kitifuula abavunanyizibwa eri Katonda; era ku lunaku lw'emisango tulisabibwa okuzzayo obulamu obwo n'ebyo byetwakolanga gy'ali. Era, ng'olugero bwe lulaga, kino ky'ekikulembera eky'okulowooza ku by'obuggaga. Mukama yejongera n'agamba nti tetveralikiriranga mmere oba eky'okwambala- kubanga obulamu/emmeeme ddala bwa Katonda, era alibulabirira okutuusa lwa butujako (Luk. 12:22). Emmeeme esinga emmere n'ebyokwambala (Luk. 12:23). Ekyewunyisa ky'okuba nga tuli balamu, nga tulina obulamu bwa Katonda mu ffe, kisaanye okubeera ekikulu okusinga ekyo kye tulya oba kye twambala. Kubanga tetuyinza kujjavo bulamu bwaffe okutuusa Katonda yennyini bwa kikola, era tetusobola kubuwa muntu mulala, era tetuyinza na kuwanvuya mubiri/emmeeme gwaffe, n'olwekyo tetusaanye kulowooza nnyo ku bintu eby'ekuusa ku mubiri, byonna ebitagasa bwogeraageranya n'ekyewunyisa eky'amazima nti tulina obulamu okuva eri Katonda: "lwaki weeralikirira ebirala byonna [mu Luyonaani ebintu ebisigalira, ebitakukwatako]" (Luk. 12:26). Era okutuuka ku nsonga yennyini tugambibwa "Okulowooza" ku binyonyi n'amalagala n'ensolo ebimativu n'obulamu Katonda bwe yabiwa. Eno ye y'ali engeri ya Mukama okukola ekyo Sulemaani kye yakola mu Mub. 3:17-20- ng'alaga ng'abantu n'amalagala n'ebisolo bwe birina emmeeme/obula ye emu Katonda gye yabiwa. Nga Lub. 2:7; Mub. 12:7 bwe bikirambulula , emmeeme/obulamu Katonda yagiwa emibri gyaffe; teva wantu walala wonna. Tewali kufuuka. Gano mazima ga Baibuli agataluma; tusabibwa okubaawo mu bulamu nga bubwe, naye sikubaawo ng'abalina obulamu/emmeeme ng'abwaffe ku bwaffe. Olwokuba nga Katonda "akwatirira emmeeme yaffe obutafa", ekijuliza Lub. 2:7, amakulu galinti Dawudi yayagala "eddoboozi lye ery'okutendereza liwukakane" (Zab. 66:8,9). Kino ge g'ali amakulu ag'ennono ez'amazima ku kutondebwa eri Dawudi!

OKUKUUMA ABALALA

Olw'amazima nti Katonda yatuwa obulamu era akuma emmeeme zaffe (nephesh mu Luyudaaya) kitegeeza nti mu ngeri ye emu naffe tusaana okunoonya okulokola n'okukuuma obulamu bw'abalala nga tuyita mu kubuulira n'okufaayo ku by'omwoyo byabwe: "Obawoonyanga abo abatwalibwa okuttibwa, N'abo abagenda okuttibwa obalekanga.

“Bw'onooyogeranga nti Laba, tetwamanya kino: Oyo apima emitima takirowooza? N'oyo akuumma emmeeme yo takimanyi? Era talisasula buli muntu ng'omulimu gwe bwe gul? “ (Ng. 24:11,12). Okukaatiriza kuli ku Katonda okukuumira ddala emmeeme zaffe amakulu nti naffe tuteekwa okukuma emmeeme z'abalala. Kisoboka okugamba nti ekiyigirizibwa enjigiriza enkyamu ey'emmeeme etefa yevuddeko omuntu okuba ng'atalina mugaso. Okulokolebwa kw'Omukristaayo kwe, kwe “kulokolebwa kw'omubiri”; omubiri gwaffe ogwa ddala, ogw'omuntu aliwo kati gwa mugaso nnyo; ffe kye tuli era n'enjeri gye tubaawo, okukozesa talanta zaffe nga tuli balamu n'omubiri, kiba ky'amakulu nnyo. Eri omukkiriza, okulwala n'okufa bifuuka birungi gye tuli akageri ko okubiraba obubi. Amakulu nti byonna mu bulamu bwaffe biba mu mikono nya Katonda.

OKUBUULIRA

Mu Jinja waliwo omukyinjaagi omukulu, ng'akoleera mu Sun Set ezimu ku Bucca ezimanyiddwa ennyo mu kibuga Jinja. Y'ali Mukristaayo nnyo, era nga bw'oyisyisa amaaso ng'olengera akapapula ke yawandiika n'omukona ke yatimba akaliko bino nti: “Ng'endiga, bagenda mu magombe”. Era abantu bangi bakyekkanya, era emyaka bwe gyigenze, bangi ne bafuna Okukkiriza. Okumanya akabenje ke nkukunala n'obutaliimu obuli mu bulamu bw'abantu “abali wansi w'ejuba” kitwongeramu amaanyi ag'okubuulira obweseedde bw'abantu betuyisinganya nabo buli lunaku abagenda okuzikirira. Singa tulaba eky'akabi eri obulamu wansi w'enjuba n'okumanya nga twalokolebwa, tuteekwa okubaako ne kye tutegeesa omulala! Era ku mutendera gwe ng'omuntu, olw'amazima Dawudi okutegeera ng'oluvannyuma olw'okufa taligenda mu ggulu kutendereza Katonda, kyamuviiramu okwagala okubaawo ng'atendereza Katonda mu bulamu bwe obufa. Ensonga yokka eyamwagasiza okubaawo kwe kutendereza Katonda (Zab. 6:5; 115:17,18). Ne Kezekiya naye yalina omwoyo gumu nga ogwo.

Tetusaanye kulaba kufa kwa muntu n'obutuufu bw'amakulu g'ekigambo nephesh mu Luyudaaya ng'ekintu ekikyamu okubuulira abo abantu abakkiriza nti abagalwa baabwe balamu mu ggulu. “Eddoboozi” ligamba Isaaya yogeerera waggulu. “nnengamba nti naayogeerera ki waggulu?” (Is. 40:6). Obubaka obw'Enjiri ya Isaaya bwali bugenda kuba butya? Eddoboozi lyogera ku Isaaya nga “Ai ggwe abuulira amawulire amalungi”, n'eri mubuulira amawulire amalungi ge yalina okubuulira. Nga ge gaago nti: “Omubiri gwonna muddo. . . n'abantu muddo. Omuddo guwotoka, ekimuli kiyongobera: naye ekigambo kya Katonda waffe kinaanyweranga ennaku zonna”. Obutuufu bw'okuba ng'omutu afa ky'ekivaako okulaba nti tukyasobola okulaba emirembe nya Katonda n'ekyo kyatuwa okuyita

mu kigambo kye eky'ennaku zonna nti era tusobolera ddala okuwona embeera yaffe. Abakristaayo eky'okubuulira nti "omuntu afa" tekisaanye kubbeera mawulire amabi. Obubaka busobola okufuulibwa amawulire amalungi! Kubanga bwali bubaka buno obukwata ku kufa obwateekerwateekera abantu ekkubo ery'okukkiriza Kristo (Is. 40:3-5); ensozi ez'amalala g'abantu ziyinga okukakana olw'ekigambo kino awo nno ne tukkiriza obulokozi bwa Kristo. 1 Peet. 1:24 ejjuliza enyiriri zino n'emaliriza ng'egamba nti tuweebwa obulokozi okuyita "mu kigambo kya Katonda oyo abeererawo ennaku zonna".- enjiri eyanjuwa n'obubaka bw'okufa okw'omuntu. Okubaawo kwa Katonda okw'emirembe n'emirembe n'okufa kw'abantu biri bbali na bbali- bwe kityo ekkubo liteekeddwateekeddwa eri ekyewunyisa eky'amazima nti okuyita "mu kigambo" kya Yesu, eky'Enjiri, ffe abafa tuyitibwa okugabana ku butafa obwo.

Olw'amazima nti ekibi ky'ekireteera ddala okufa, era ng'okufa butawulirira ddala, tewali emmeeme etefa, kituleetera okubuulira essuubi ery'okuzuukira lye tulina. Kiteekwa buteekwa- awatali ekyo tuba ebeyagaliza fekka. Era kituwa okutegeera ekisalawo era n'eky'enkomeredde ku bye tusalawo mu bulamu bunno okusalawo ku wa wetugenda emirembe n'emiremembe. Essuubi ery'okuzuukira y'ennono eyatagisa esooka era esinga eri bannaffe.

OBUNYIIKIVU

Osanga Yesu yali ayogera mu ngeri ye bwe yagamba nti "Ekiro kijja omuntu mwatayinziza kukolera", nga n'olwekyo omuntu alina kutambula n'okukola emirimu misana (Yok. 9;4, okujjuliza Mub. 9:10). Yali ayogerera mu makulu ge yennyini si mu bunyiikivu bwe kukola 'mirimu' gye ng'akyaali mulamu kyokka, naye nga kino kikwata ne ku bagoberezi be.

Mu kufa we wokka we tumanyira omugaso n'obukulu bw'ekywunyisa kya buli sawa eyatuweebwa okubaawo. Bwe yamanya ng'anatera okufa, nga ye bwe yali alowooza, Yobu yawootekerera bwe yallowooza ku bulamu bw'abantu obumpi n'engeri gye budduka amangu, n'amakulu aga ddala mu kigambo eky'Oluyudaaya nephesh (emmeeme): "Ennaku zange nno ziwulukuka mangu okusinga omuddusi (omubaka mu Baibuli y'Oluganda); siriddamu kuziraba nate. Ziyise ng'amaato agatambula embiro" (Yob. 9:25,26). Ddala obulamu budduka; okukuma ebiseera, n'okwerekereza ebintu ebivuganya n'obudde bwaffe, kiba kikulu nnyo gye tuli kasita tutegeera kino. Waliwo ekintu kimu ekikulu eky'omugaso okuyiga, okutakabanira, okukolerera, okusomako. . . n'okutegeera nti omuntu afa kitusikiriza okubaawo mu kutegeera okwo. Tivi, obutabo bw'okusoma, okusafinga ku mutimbagano

okutakoma, okuwanyisiganya ku nsonga ezitalimu, n'okwogera mu nsi eno ey'empuliziganya ey'eddalu. . . bino byonna bitulemesa obulamu obwa ddala.

OKUKULA MU NNEYISA

Obulamu buno obumpi obw'ennaku kiba kitegeeza nti "Obuto n'obuvubuka byonna butaliimu", tusaanye okuleka amalala g'obuvubuka ag'okwonoona ebiseera, kale "ggyangawo obuyinike mu mutima gwo, oggyengawo obubi mu mubiri gwo" (Mub. 11:10). Omubuulizi takozesa kufa kwa muntu kwokka okutukubiriza okukolera Omuronzi waffe, wabula n'okwanguyirwa okuba n'obukkiriza mu kubeerawo kwe. Era "ffe bennyini twalimu okuddamu okw'okufa munda mu ffe [twalimu okuddamu okw'okufa mu mitima gyaffe", NIV], tuleme obwesige okubuteeka mu ffe fekka, wabula Katonda azuukiza abafu" (2 Kol. 1:9). Olw'amazima nti tugenda kufa, mangu nnyo nga bwe kisoboka, twebake nga tetuliiko kye tuwulira . . . kireetera omuntu oyo akkiririza ddala obukkiriza mu Katonda oyo azuukiza. Kirabika nga Pawulo mu kiseera kye eky'okunyolwa ennyo, kyamuleetera okutegeera nti yalina "ekibonerezo ky'okufa" mu ye munda, yali mu kikolimo ky'okufa, era kino ne kimuwa essuubi ery'okukkiriza nti Katonda ali muwonyeza ddala "okufa okunene" era n'emitaawana eggya kaakano. Kubanga okufa kuli ng'okwebaka, bwe tufa ekiddirira kwe kutegeera nate ku lunaku olw'emisango. Kubanga okufa kyangu nnyo okututukako, era n'okusalirwa omusango kubeera kumpi kututuseko. Era tulina okubaawo nga kino tukimanyi bwe tutyo.

Tukimanyi bulungi ng'ekibi kireeta okufa. Wabula twonoona. Tusobola okumanya obumanya ng'ekibi kireeta okufa; era ddala tuyinza okukimanya. Ez. 18:14 Rvng kyogera ku mwana "atunulira ebibi bya Kitaawe byonna, bye yakola, era n'abiraba, wabula ye natabikola". Tuteekwa okubeera bwe tuti bwe tumanya nti ddala ekibi kireeta okufa.

OKULABIRIRA OMUBIRI

Ddala ddala nephesh kyakyusibwa 'emmeeme n'omubiri'. Enjawukana enkyaa mu ekolebwa wakatii waabyo byombi n'abakkiririza mu kye bayita 'emmeeme etefa' kikulembera obutafaayo ku mubiri, era n'okugukozesa mu bukyamu oba obutagufaako. Okutegeera nti tetulina emmeeme etefa kinyweza ekyewunyisa ky'omubiri n'obukulu bwagwo.

OBUKKIRIZA MU KATONDA

Obukkiriza bwaffe mu Katonda bukendezebwu olw'okukkiririza mu buntu. Tumala gakkiririza mu musawo, mulirana ow'ekisa, omusaja addabirizza olwo ne tudda eri Katonda nga byonna bigaanyi. "Muleke abantu, omukka gwabwe guli mu nnyindo zaabwe: kubanga

ekinaaba kibalowoozesza kiki?" (Is. 2:22) bwogeraageranya ne Katonda wa Isiraeri? Yobu 27:9,10 ziri ng'ezigamba nti buli muntu yenna ng'ali ku ndiiri akaabira Katonda mu kusaba [wadde nga Baibuli y'omu Luyadaaya n'enkozesza yaayo ey'ekigambo nephesh (emmeeme tekiggyayo mu bulambulukufu]; wabula omuntu omutuukirivu akkiririza mu kufa yandibaadde abaawo mu bulamu obukaabira Kitaffe ng'amusaba, ng'amakulu gaakyo kikwatagana n'okusaba kwe okusembayo eri Katonda mu kiseera kye eky'okufa. Bwe tutegeerera ddala okufa kyandituleetedde okusaba, n'okwogera ne Kitaffe ennaku zaffe ez'obulamu zonna. Bwe kityo okuzikirira n'okufa kuleeta okutegeera amagezi aga ddala (Yobu 28:22). Katonda y'agaba emmeeme oba ekyo ekitambuza obulamu era ajeddiza. Bwe kityo omuntu olufa n'asigala nga taliiko ky'amanyi. Naye ennono eno ey'amazima Eriku eggiekwata ng'ensonga ye emukkirizisa nga Katonda oyo afuga abantu bona ye Katonda omutuukirivu era ow'amazima, atwagaliza ebirungi byokka so si bubi (Yob. 34:14,15,17). Ebitukibwako bino n'okukubagiza okubirimu Eriku ebysigamiza ku kutegeera okwangu okw'amazima nti Katonda awa emmeeme / obulamu kwe butambulira, era ye Katonda oyo aijawo emmeeme eyo oba obulamu obwo nate.

EDDEMBE ERY'OBUTATYA

Baibuli erina bingi by'eyogera ku kufa, nga ewa ekifaananyi ku ffe ng'abalina "omubiri ogw'okufa" (Bar. 7:24). Ate ng'okutwalira awamu abantu tebagalira ddala kulowooza ku kufa. So nga okufa ke kaseera ak'amazima akasembayo akafula abasajja bona n'abakazi okubeera nga benkanankanira ddala, n'ekuzikiriza ebiti byonna bye tutekamu abantu mu bulamu bwaffe oba obwabwe. Bwe tuba nga buli lunaku tusoma Baibuli era ne tukkiriza obubaka bw'ayo, okufa, n'okubikkulirwa okw'amazima n'amaanyi gaakwo gonna n'ebikwatira ddala ku mbeera y'omuntu byonna, biba mu maaso gaffe buli kiseera, ekintu kye tulaba era kye tumanyidde ddala, si mu bulwadde na ku nnyimbe byokka. Era obukakafu, amaanyi, amazima... ebiva mu kino biba birambulukufu mu bulamu bwaffe.

So nga ate eky'okutya okufa kye yongerera ddala mu bantu baffe bona n'okusingako nga bwe tukikkiriza. Abakwata ku ntegeera ey'abantu bakitegeedde ng'abantu abasinga obungi baloota babagalidde, nga buli we bagenda waliyo emitayimbwa n'ekufulu ku nzigi, nti ddala bateekwa buteekwa okudduka, wabula nga tewali kkubo lifuluma. Eno y'embeera y'ensi, tuli tuti mu buzaalirana, banno be bantu be tubuulira. Era tubuulira eddembe ery'okuva mu kutya. Kubanga Mukama Yesu yalina obuzaalirana obw'abantu- era osanga wano we tulabira omugaso omukulu ogw'enkola y'ebiyigirizibwa- tusumululwa eri abo bona abali mu buddu obulamu bwabwe bwonna olw'entisa y'okufa (Beb. 2:15). Kubanga yatufiirira,

ng'eyatukyikirira ffe. Kumpi abo bona abakwatibwako eby'entegeera ey'abantu bamaliriza bagamba ekyama eky'okufa kivumbekedde abantu; era mu kwekennenya okusembyeyo, okveralikirira kukendezebwak ekiwata ku kufa. Gwe kennyini osobola okukyerabirako, nga okwogwera ku kufa oba okufa okwa ddala, bwe kitagaalwa; engeri abantu gye bakifula eky'olusaagosaago ng'aboleka okutya kwabwe okw'obutayagala ku kyogerako. Abantu, n'abasawo bennyini tebamanyi kiki kya kugamba oyo alabika ng'agenda okufa. Wayinza okubaawo ebyoyerwako bingi naye nga byonna mu bugenderere byewala ebikwata ku kufa. Okutya kw'okufa, ekuyanja n'ekuyanja z'abantu abatannasumululwa mwe basibiddwa, kinnyonnyola okutya obukadde, obutagala kukkiriza myaka gyaffe ki ekyo gy'ekiri, engeri emibiri gyaffe gy'egirimu oba ekyo kye giri, oba ekyo kye gigenda giba. Sigezako kugamba nti okutya kwaffe n'okveralikirira bivirawo ddala olw'obukkiriza. Mukama Yesu mu Getesemaani bwe bukakafu obumala ng'ebirowoozo kitundu kimu ku muntu ekyamulimu, era si kibi okuba nabyo. Naye okutya okufa ng'abali mu nsi eno okutwalira awamu si kwabo abamala okununulibwa mu Yesu era abalina essuubi lyennyini ery'okuzuukira.

AKANYOMERO 5: EMIZIMU N'OKWEYIBULA

Okukkiriza nti omuntu olumala okufa ye yongera okubaawo mu ngeri endala ey'omuntu ng'omuzimu oba ng'omuzimu mu nsolo, y'emu ku ngeri ez'asooka omuntu ze yayagala okwematizamu nti okufa nga bwe kuli teyali nkomerero.

Tulaze ng'omwoyo gw'omuntu kikwata ku mukka/ekitambuza obulamu mu ye, bw'afa gudda eri Katonda (Mub. 12:7). Kino kiba kitegeeza nti omwoyo tegutambulatambula nti 'muzimu', era tegukwata muntu mulala oba ensolo olwo nno obuvananyizibwa bw'omuntu oyo bwe yongere okubeerawo mu ngeri eyo. Buli omu alisaalirwa omusango okusinziira ku bye yakolanga (2 Kol. 5:10). Bwe kiba ng'ebikolwa byaffe n'eneyissa yaffe, tubitambuliza ku by'oli omuntu omulala bye yali nabyo, awo nno okutegeera kuno nti alisala eby'ensonga era n'atusasula okusinziira kw'ebyo bye twakola (Kub. 22:12) kiba kifuuse kya busiru.

Bwe tufa omwoyo guddayo eri Katonda, era okumanya kwonna ne kulekerera awo. N'olwekyo okugezako kwonna okwogera n'abafa kuba kulagira ddala obutategeera enjigiriza ya Baibuli emala ekwata ku kino (laba Is. 8:19,20; Leev. 19:31, 20:6). Baibuli nnambulukufu bulungi ng'abantu olumala okufa tebaddayo mu nnyumba zaabwe oba ebibuga mu ngeri

yonna; tewayinza kubeerayo kintu kimanyiddwa nga 'muzimu' oba 'omwoyo' gulumba kifo ekyo oluvannyuma olw'omuntu okufa. Okukkiriza kino mu kwewombeeka kiba kitukulembera obutakiriza ebyo byonna ebyogerwa nti nnalabye 'omuzimu' gw'omuntu eyafa, nga gulumbye ennyumba yaggwo ey'edda.

AKANYOMERO 6: AMAKWAKULA

Waliwo endowooza ebunye mu makanisa agamanyiddwa nga "Evangelical Churches" nti abatuukirivu balisisinkana ne Yesu mu bire ne batwalibwa mu ggulu ku madda ga Kristo. Enzikiriza yaabwe eno yekuusa ku ndowooza nti ensi erisaannyizibwawo. Tulaba mu Kanyomero 9 nti kino tekisobooka. Era twalaze mu ssomo 4.7 ng'ekifo ekifo ky'empeera nsi, so si ggulu. Enzikkiriza ensobu zino, zeesigamizibwa ku ku kuvunnulwa 1 Bas.4 :16,17 mu bukyaamui; "Kubanga mukama waffe yennyini alikka okuva mu ggulu n'abo abafiira mu Kristo be balisooka okuzuukira" naffe abalamu abasigalawo ne tulyoka tutwalibwa wamu nabo mu bire, okusisinkana mukama waffe mu bbanga: kale bwe tutyo tunaabeeranga ne Mukama waffe ennaku zonna".

Ng'ojjeko akabi akali mu kumalira enzikiriza enkulu bweti ku lunyiriri olumu lwokka mu byawandiikibwa, kisaana kitegeerekeke nti mu lunyiriri luno temuli kigamba nti abatuukirivu balitwalibwa mu ggulu. Kristo alikka okuva mu ggulu ng'abakiriza tebannaba kumusisinkana. Kristo alifugira ku ntebe ya Dawudi ennaku zonna mu Yerusaalemi, era tulibeera naye, ku nsi. N'olwekyo kizibu okuba nti tulibeera naye emirembe n'emirembe nga tulengejera mu bbanga. Mu bire, 'bbanga' ttono nnyo okuva ku nsi, tekitegeeza ggulu, ekifo Katonda mwatuula.

Ekigambo eky'Oluyonaani ekyakyusibwa "tutwakibwa" ddala kitegeeeza okukwakuubwa; tekirina makulu ga wa wennyini. Kisangibwa ma Leev. 6:4 ne my Ma 28:31 mu Ndagaano Enkadde ey'Omulyonyaani okwogera ku 'kukwatula omunnyago muy bubbi. Era ate kisangibwa mu Bik. 8:39; "Mukama n'atwala Firipo, omulaawe n'atamulaba nate...Naye Firipo galabikira mu Azoto" Ekyawandiikibwa kiraga okutwalibwa okw'ekyamagero okwa Firipo akuva mu kitundu ekimu ku nsi okudda mu kirala.

Awo Kristo bw'alidda, abavunanyizibwa balikunganyizibwa wamu mu kifo eky'omusango; si bebalyetwalayo. Kyangu okuba nti entambula yaffe okutuuka mu kifo ekyo eriba ya mu bbanga.

Yesu yagamba nti "ku lunaku omwana w'omuntu lw'alirabikirako ... abantu babiri baliba mu nnimiro, omu alitwalibwa, omulala n'asigala" (Luk.17:30,36). Kino kituwa ekifaananyi eky'okutwalibwa amangu. Abayigirizwa bamugamba nti "wa Mukama waffe? N'abagamba nti awaba omulambo eyo n'ensega we ziri kungaanira" (Luk. 17:37). Ng'ensega bwe zibuukira mu banga, ate ne zikka awaba wali omulambo, n'abo abavunanyizibwa balireetebwa mu kifo we balisanga Mukama wabwe ku lunaku lw'omusango.

Tuteekwa okussa essira ku bukulu bw'ensomesa ekwata ku entebe ya Kristo ey'omusango; abavunanyizibwa bebateekwa okusooka okulabikayo, ng'abatuukirivu mu bo, tebannaweebwa empeera yaabwe. Bw'otasoma n'obwegendereza 1 Bas.4:16,17, kiyinza okukuletera okufundikira nti abavunanyizibwa bonna balitwalibwa mu bbanga, ne babeera eyo ne Kristo ennaku zonna. So ng'ate tumanyi nti abavunanyizibwa balikungaanyizibwa mu kifo eky'omusango, oba olyawo nga bayisibwa mu bire, oluvannyuma bafune empeera yaabwe.

ESSOMO 4: EBIBUUZO:

1. Kiki ekibaawo bwe tufa?
 - a) Emmeeme egenda mu guulu.
 - b) Tuba tetuwulirira ddala n'emibirgyaffe gidda mu nfuufu
 - c) Emmeeme eterekebwa awantu okutuusa ku lunaku olw'omusango.
 - d) Emmeeme (emyoyo) z'ababi zigenda mu muliro ate ez'abalungi zo ne zigenda mu ggulu.
2. Emmeeme kye ki?
 - a) Ky'ekintu ekitafa ekitubeeramu
 - b) Kigambo ekitegeeza 'omubiri, omuntu, ekintu ekiramu, ekitonde'
 - c) Ky'ekimu n'omwoyo.
 - d) Kintu ekigenda mu ggulu oba mu muliro oluvannyuma olw'okufa.
3. Omwoyo gw'omuntu kye ki?
4. Mu bufunze nnyo nnyonnyola ku bikwaata ku butonde bw'omuntu.
5. Wandiika ennyiriri mu Baibuli bbiri ezikakasa nti okufa mbeera ey'obutawuliriramu ddala.
6. Kiki ky'omanyi ku ntebe ya Kristo ey'omusango?
7. Ani alizuukusibwa era n'alamulwa?
8. Amagombe kye ki?.
9. Ggeyeena kye ki?